

www.conpolis.eu

Οι Βασικοί Σκοποί της Ομοσπονδίας εν συντομία:

- Η ενίσχυση των σχέσεων, η ανταλλαγή ιδεών και η αλληλεγγύη μεταξύ των ανά τον κόσμο Κωνσταντινουπολιτών.
- Η πρόσπιση και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ειδικότερα των δικαιωμάτων των Κωνσταντινουπολιτών, όπως αυτά προστατεύονται από τις διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου.
- Η συμπαράσταση και υποστήριξη προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως

Μάρτιος 2025, Τεύχος 14/03

•Ανακοινώσεις, σ.1-7,47.

•Τα αποτελέσματα της οκτάχρονης εργασίας της ψηφιοποίησης-αποδελτίωσης- ανάλυσης των Αρχείων των Εκτιμητικών Επιτροπών Καταγραφής των Περιουσιών που εξαναγκάστηκαν οι Έλληνες της Ανατολής να εγκαταλείψουν και η εικονική «Αποζημίωση» τους με τη μη εφαρμογή της Συνθήκης της Λοζάνης, σ.8-46.

Μηνιαία Ενημέρωση Οικουμενικής Ομοσπονδίας Κωνσταντινουπολιτών
Monthly Bulletin of the Ecumenical Federation of Constantinopolitans
Istanbulu Rumların Evrensel Federasyonu Aylık Bülteni

Το Δ.Σ. της Οι.Ομ.Κω. σας εύχεται

ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ

**και η Ανάσταση του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού
να φέρει σε όλο τον Κόσμο
την Ειρήνη και την Ευτυχία.**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΤΩΝ

Υπό την αιγίδα της Περιφέρειας Αττικής

**Εκδήλωση Μνήμης για την 572^η Επέτειο
της Ηρωικής Αντίστασης των Ρωμιών της Βασιλίδος των πόλεων
υπό την ηγεσία του Αυτοκράτορα
Κωνσταντίνου ΙΑ΄ Παλαιολόγου**

Κυριακή 25 Μαΐου 2025

Ώρα 12:00 - Ιερό Μνημόσυνο στον
Μητροπολιτικό Ι.Ν. Ευαγγελισμού της Θεοτόκου

Ώρα 12:30 - Τρισάγιο στον Ανδριάντα του Αυτοκράτορα
στην πλατεία Μητροπόλεως και κατάθεση στεφάνων
εκ μέρους των Κωνσταντινουπολιτών και των τοπικών αρχών
με την συμμετοχή της Φιλαρμονικής του Δήμου Αθηναίων.

Σύντομο λόγο θα απευθύνουν :
ο Πρόεδρος της ΟιομΚω,
οι εκπρόσωποι του Δήμου Αθηναίων
και της Περιφέρειας Αττικής.

Μετάβαση εν πομπή συνοδεία της Φιλαρμονικής
στο Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη

Ώρα 13:00 Ανάκρουση του Εθνικού Ύμνου
και κατάθεση στεφάνων εκ μέρους της Πολιτείας,
της ΟιομΚω και άλλων φορέων.

ΔΡΑΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΛΠΙΣ

Επαναπατρισμός Κωνσταντινουπολιτών

Νέας Γενιάς

Η δράση αφορά την υποστήριξη του ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟΥ ΝΕΩΝ, κατά προτίμηση οικογενειών που το ένα μέλος τους τουλάχιστον έχει καταγωγή από την Πόλη και συνίσταται στην ενεργή υποστήριξη για εύρεση εργασίας, κατοικίας και δημιουργίας νοικοκυριού. Επιπλέον προϋπόθεση σε περίπτωση τέκνων εγγραφής τους στα Ομογενειακά Σχολεία. Η δράση συνδέεται με το Πρόγραμμα Υποτροφιών εκπόνησης μεταπτυχιακών σπουδών σε ΑΕΙ της Πόλης. Οι ενδιαφερόμενες/οι παρακαλούνται να επικοινωνήσουν : nnap@otenet.gr

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Το Δ.Σ. της ΟιομΚω εδώ και 4 χρόνια ασκεί κάθε δυνατή νομική ενέργεια για την αυθαιρεσία

μη-εφαρμογής από το ΕΦΚΑ

των προβλεπόμενων από το άρθρο 23 ν. 2079/1992 που στηρίζεται στο Ν.Δ. 4378/1964 για τους Πολίτες.

Για πληροφορίες να στείλετε email:

nnap@otenet.gr

Το Πρόγραμμα Κοινωνικής Αλληλεγγύης της Οι.Ομ.Κω.

«Μηνάς Τσιτσάκος»

Ξεκίνησε το 2013 και συνεχίζεται—σε συνεργασία με τα μέλη σωματεία της Οι.Ομ.Κω.—με όλες τις δράσεις του, αφού οι ανάγκες αλληλεγγύης προς τον συνάνθρωπο αυξάνονται. Οι αλληλεγγύη κρίσεις της τελευταίας δεκαετίας έχουν συσσωρεύσει πολλά προβλήματα και η κρατική μέριμνα είναι πολύ περιορισμένη.

Η αλληλεγγύη προς τους αδυνάμους ήταν πάντοτε κυρίαρχο κοινωνικό γνώρισμα της Ρωμιοσύνης.

Συνοπτικά οι δράσεις του Προγράμματος είναι:

- Εξασφάλιση στέγης σε 75 άστεγους
- Διανομές 155 διατακτικών κάθε μήνα για αγορά τροφίμων από σουπερμάρκετ.
- Εξασφάλιση φαρμάκων και υγειονομικού υλικού σε 35 οικογένειες.
  - Εξασφάλιση της πρόσβασης σε ιατρικές υπηρεσίες.
    - Εξασφάλιση αίματος σε έχοντες ανάγκη.
- Μέριμνα για την εισαγωγή ανυπεράσπιστων ηλικιωμένων σε γηροκομεία.
  - Επανασύνδεση ηλεκτροδότησης σε κατοικίες.
- Πληρωμή ενοικίων για τους πρώτους 2 μήνες που υφίστανται εξώσεις όταν υπάρχει αδυναμία
- Αντιμετώπιση γραφειοκρατικών δυσκολιών που στερεί βασικά δικαιώματα του ανθρώπου σε πρόσφυγες Έλληνες όπως οι δυσκολίες έκδοσης αδειών παραμονής, πολιτογράφησης και ΑΜΚΑ
- Πραγματοποίηση εξοδίων ακολουθιών για ανασφάλιστους και μη έχοντες συγγενείς (τους τελευταίους 4 μήνες 4 κηδείες)

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΧΑΡΗ ΣΤΙΣ ΔΩΡΕΕΣ ΕΛΑΧΙΣΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ (ΑΦΟΥ ΤΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΕΧΟΥΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΕΙ ΤΙΣ ΔΩΡΕΕΣ ΤΟΥΣ) ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΩΝ. ΖΗΤΑΜΕ ΤΗΝ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΣΑΣ ΕΙΤΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ή ΜΕ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΤΕ ΜΕ ΤΟ nnap@otenet.gr

The Social Solidarity Program of Ec.Fe.Con.

"Minas Tsitsakos"

ALL ACTIONS CONTINUED DURING THIS SUMMER MONTHS

It started in 2013 and continues—in collaboration with the member associations of Ec.Fe.Con.—with all its actions, since the needs of solidarity with fellow human beings are increasing. The successive crises of the last decade have accumulated many problems and government care is very limited.

Solidarity with the weak has always been dominant cultural component of Romiosyni.

In summary, the actions of the Program are:

- Provision shelter to 75 homeless people.
- Distribution of 150 vouchers each month to deprived families to purchase food from supermarkets.
- Provision medicines and health materials to 32 families.
  - Ensuring access to medical services.
  - Facilitating the entrance of alone old to care houses.
    - Finding blood to those in need.
- Reconnection of electricity in residences being cut because of depths.
- Dealing with bureaucratic difficulties that deprive Greek refugees of basic human rights, such as the difficulties of issuing residence permits, naturalization and SOCIAL SECURITY NUMBER (AMKA)
  - Undertaking the cost funeral expenses of those not having anyone (4 the last 5 months)
  - Downpayment of rents for those being driven out of their homes
- Carrying out follow-up expenses for uninsured and non-insured relatives.

IN THE PAST MONTH ALONE WE HAD 2 NEW OWNER APPLICATIONS

NEED OF OUR FELLOW CITIZENS

TO BE UPDATED CONTACT US AT nnap@otenet.gr

Ec.Fe.Con. HAS NO REGULAR INCOME AND THE PROGRAM IS BASED ON PERIODIC DONATIONS FROM FOUNDATIONS AND INDIVIDUALS.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΤΩΝ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Υποτροφίες για Μεταπτυχιακές Σπουδές σε ΑΕΙ Κωνσταντινούπολης

Δράση του Προγράμματος «ΕΛΠΙΣ»

Προσκαλούνται οι φοιτήτριες/ες με Κωνσταντινουπολίτικη καταγωγή που σπουδάζουν σε ΑΕΙ της Ελλάδος ή άλλων χωρών εκτός Τουρκίας και επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε μεταπτυχιακό ή διδακτορικό επίπεδο σε Πανεπιστήμια της Κωνσταντινούπολης, να υποβάλουν αίτηση συμπληρώνοντας το παρακάτω έντυπο. Σε περίπτωση που οι ενδιαφερόμενοι δεν έχουν πληροφορίες για πιθανά ΑΕΙ της Πόλης που θα μπορούσαν να σπουδάσουν, η Οι.Ομ.Κω. θα παρέχει τις αναγκαίες πληροφορίες. Στις/ους επιλεγέντες θα χορηγηθεί υποτροφία για την κάλυψη των εξόδων τους σε σημαντικό βαθμό.

Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών

Πρόγραμμα Υποτροφιών για Μεταπτυχιακές Σπουδές σε ΑΕΙ της Κωνσταντινούπολης

Υποβολή υποψηφιότητα

Όνοματεπώνυμο : .....

ΑΕΙ/Τμήμα προπτυχιακών σπουδών: .....

Αναμενόμενη ημερομηνίας αποφοίτησης:.....

Έτος γέννησης:.....

Παρακαλούμε να επισυνάψετε την αναλυτική κατάσταση βαθμολογίας σας.

Επιστημονικό αντικείμενο που επιθυμείτε να συνεχίσετε μεταπτυχιακές σπουδές:

.....

Έχετε υπόψη ΑΕΙ στην Κωνσταντινούπολη που διαθέτει μεταπτυχιακές σπουδές στα θέματα ενδιαφέροντος σας: .....

Δηλώστε αν ενδιαφέρεστε για σπουδές σε μεταπτυχιακό ή διδακτορικό σε ΑΕΙ της Κωνσταντινούπολης: .....

Έχετε συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο για το Πρόγραμμα ΕΛΠΙΣ της Οι.Ομ.Κω.; Αν όχι παρακαλώ ζητήστε να σας αποσταλεί στέλνοντας το email: nnap@otenet.gr

Στοιχεία επικοινωνίας:

Τηλέφωνα:

Email:

Ταχυδρομική διεύθυνση:

-Σωματείο Ελλήνων Υπηκόων Απελαθέντων εκ Τουρκίας (ΣΕΥΑΤ)

-Νέος Κύκλος Κωνσταντινουπολιτών (ΝΚΚ)

Διεθνές Συνέδριο:

«70 Χρόνια από το Πογκρόμ 6-7 Σεπτεμβρίου 1955 -

60 Χρόνια από τις Μαζικές Απελάσεις 1964-65

κατά του Ελληνισμού της Κωνσταντινούπολης

από το κράτος της Τουρκίας»

Υπό την Αιγίδα

της Οικουμενικής Ομοσπονδίας Κωνσταντινουπολιτών (ΟιΟμΚω).

Πρόσκληση συμμετοχής

Φέτος συμπληρώνονται 70 χρόνια από το Πογκρόμ των Σεπτεμβριανών του 1955 και 60 χρόνια από τις Μαζικές Απελάσεις των Ελλήνων υπηκόων της Κωνσταντινούπολης από το Τουρκικό κράτος κατά την περίοδο 1964-1965. Τα συνταρακτικά αυτά γεγονότα καθόρισαν ανεξίτηλα την πορεία όλου του Ελληνισμού της Κωνσταντινούπολης και δρομολόγησαν νέες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες. Έκτοτε, η εκρίζωση του Ελληνισμού από την προαιώνια κοιτίδα του συντελείται σταδιακά σε διάφορες φάσεις.

Σκοπός του Διεθνούς Συνεδρίου είναι η διερεύνηση και γνωστοποίηση των μηχανισμών που συνετέλεσαν στον αφανισμό της πάλαι ποτέ ακμάζουσας Ελληνορθόδοξης Κοινότητας της Κωνσταντινούπολης, σταδιακά από το 1955 μέχρι σήμερα, καθώς και των διαχρονικών συνεπειών τους που οδηγούν σταθερά προς την εξάλειψη του ελληνικού στοιχείου. Εξίσου σημαντικός σκοπός του Συνεδρίου είναι η επισήμανση των απαραίτητων μέτρων που πρέπει άμεσα να εφαρμοστούν από το κράτος της Τουρκίας, βάσει του διεθνούς δικαίου, ώστε να αποφευχθεί η ολοκληρωτική εξαφάνιση της γηγενούς Ελληνορθόδοξης Κοινότητας.

Το Συνέδριο θα πραγματοποιηθεί στις 20-21 Σεπτεμβρίου 2025 στο Πνευματικό Κέντρο Κωνσταντινουπολιτών στους Αμπελόκηπους Αθηνών (οδός Δημητρίου Σούτσου 46).

Όσοι ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν στο συνέδριο, είτε δια ζώσης είτε εξ αποστάσεως, παρακαλούνται να υποβάλλουν τον τίτλο της προτεινόμενης ανακοίνωσης και περίληψή της 250-300 λέξεων, καθώς και ένα σύντομο βιογραφικό σημείωμα 150 λέξεων μέχρι τις 20 Μαΐου 2025 στο email: nnap@otenet.gr, προκειμένου η επιστημονική επιτροπή να προβεί στην επιλογή των εισηγήσεων.

Ο βασικός θεματικός άξονας του Διεθνούς Συνεδρίου είναι οι μηχανισμοί που έδρασαν κατά της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας της Κωνσταντινούπολης, κυρίως δε για το Πογκρόμ της 6-7/9/1955 και τις Απελάσεις 1964-65 των Ελλήνων υπηκόων της Κωνσταντινούπολης καθώς και η αντιμετώπιση των συνεπειών αυτών των βίαιων διωγμών. Στο πλαίσιο του συνεδρίου θα εξεταστούν παράλληλα και άλλα σχετικά θέματα, όπως ενδεικτικά:

- Το ιστορικό πλαίσιο των διωγμών κατά της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας από την ίδρυση του τουρκικού κράτους (1923) μέχρι σήμερα.
- Οι μηχανισμοί και οι κρατικές δομές που προετοίμασαν το Πογκρόμ της 6-7 Σεπτεμβρίου 1955 και τις Μαζικές Απελάσεις 1964-65.
- Το κυπριακό ζήτημα και η τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974 ως μία επιπλέον αφορμή για ενέργειες κατά της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας της Κωνσταντινούπολης.
- Οι κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές και δημογραφικές συνέπειες των προσχεδιασμένων διωγμών κατά της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας της Κωνσταντινούπολης μέχρι και σήμερα.
- Οι ψυχοσωματικές και κοινωνικές συνέπειες στα μέλη της Κοινότητας.
- Το Διεθνές Δίκαιο και η ανάγκη για θεραπεία και αποκατάσταση των θυμάτων και των απογόνων τους.
- Τα μέτρα για την αποτροπή του ολοκληρωτικού αφανισμού της Κοινότητας στη γενέτειρα γη.
- Οι ευθύνες των κρατών που εγγυήθηκαν τα δικαιώματα της κοινότητας με τη Συνθήκη της Λωζάνης.
- Η κατάσταση της εκπατρισμένης κοινότητας σήμερα.
- Πολιτικές, κοινωνικές και πολιτιστικές προεκτάσεις των απελάσεων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Επίσημες γλώσσες του συνεδρίου είναι τα Ελληνικά και τα Αγγλικά. Μετά την ολοκλήρωση του συνεδρίου, τα πρακτικά θα δημοσιευτούν σε τόμο που θα εκδοθεί σε έντυπη και ψηφιακή μορφή.

Οργανωτική Επιτροπή: Νικόλαος Ουζούνογλου – Πρόεδρος του ΝΚΚ και της ΟιομΚω., Φώτιος Γιαννακάκης – Πρόεδρος του ΣΕΥΑΤ , Νικόλαος Αναγνωστόπουλος - Γεν. Γραμματέας της ΟιομΚω. Δημοσθένης Φιστουρής – Γεν. Γραμματέας του ΣΕΥΑΤ

Επιστημονική Επιτροπή: Δρ Αιμιλία Θεμοπούλου (Καθηγήτρια ΕΚΠΑ), Δρ Μάρω Μαυροπούλου (Επ. Καθηγήτρια ΕΚΠΑ), Δρ Ilay Ors Romain (Καθηγήτρια American College of Greece), Δρ Cengiz Aktar (Επισκ. καθηγητής ΕΚΠΑ), Δρ Νικόλαος Ουζούνογλου (Ομοτ. Καθηγητής ΕΜΠ), Δρ Χαράλαμπος Παπαγεωργίου (Ομοτ. Καθηγητής ΕΚΠΑ), Δρ Δημοσθένης Φιστουρής (συνεργαζόμενος καθηγητής Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου), Δρ Δημήτρης Κοτρόγιαννος (Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης), Δρ Αθανάσιος Τρικούπης (Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων)

ΗΜΕΡΙΔΑ

Τα αποτελέσματα της οκτάχρονης εργασίας της ψηφιοποίησης-αποδελτίωσης- ανάλυσης των Αρχείων των Εκτιμητικών Επιτροπών Καταγραφής των Περιουσιών που εξαναγκάστηκαν οι Έλληνες της Ανατολής να εγκαταλείψουν και η εικονική

«Αποζημίωση» τους με τη μη εφαρμογή της Συνθήκης της Λοζάνης

Καστρίτσειο Μουσείο Πολιτισμού Κωνσταντινούπολης—Μικράς Ασίας

Σάββατο, 22 Μαρτίου 2025

Εισαγωγική Ομιλία του Ομοτ Καθ. Νικολάου Ουζούνογλου

Έχοντας το 2017 ολοκληρώσει διάφορες εργασίες σε θέματα αρχείων, όπως την ψηφιοποίηση του Αρχείου των μη υπαγόμενων στην Ανταλλαγή Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης και έχοντας διαπιστώσει την ύπαρξη ενός αρχείου υπό την τίτλο «Πρακτικά Εκτιμητικών Επιτροπών της Ανταλλαγής» ήρθαμε σε επικοινωνία με την τότε διοίκηση των Γενικών Αρχείων του Κράτους (ΓΑΚ) στο Ψυχικό. Από την πρώτη επικοινωνία που είχαμε με την τότε Διευθύντρια κα. Μαριέττα Μινώτου διαπιστώθηκε ότι επρόκειτο ένα τεραστίου μεγέθους αρχείο αποτελούμενο από 3.500 λογιστικά χειρόγραφα βιβλία. Διαπιστώνοντας ότι επρόκειτο για ένα ανεκτίμητο υλικό που αφοράν όλου του Ελληνισμού της Ανατολής και των συνεπειών της ανείπωτης στην Ιστορία της Ανθρωπότητας υπό τον «μανδύα νομιμότητας» αδικίας κατά των Ελλήνων της Ανατολής αλλά και των Μουσουλμάνων της Ελλάδος αποφασίσαμε να φωτογραφήσουμε όλο το Αρχείο αυτό αρχίζοντας το φθινόπωρο του έτους 2018. Κατασκευάστηκε σύστημα ταχείας φωτογράφισης στο Εργαστήριο Μικροκυμάτων του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και η εργασία αυτή ολοκληρώθηκε σε περίπου 4 χρόνια. Η επίμονη εργασία αυτή εκτελέστηκε υπό την ηγεσία των εθελοντών της Οιομκω κ. Αθανάσιου Δράκου και κ. Θεόδωρου Γεωργιάδη. Στη συνέχεια άρχισε η αποδελτίωση των αρχείων που έγινε από πολλούς εθελοντές όπως περιγράφεται στα επόμενα δύο άρθρα των εθελοντών μας κ. Θεόδωρου Γεωργιάδη και κα. Δήμητρας Τσέτσικα.

Παράλληλα από την Μελέτη προέκυψε η ύπαρξη ενός αρχείου στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (ΕΤΕ) από το οποίο πρόκυπτε η πολύτιμη πληροφορία για το που εγκαταστάθηκε ένας πρόσφυγας. Χρειάστηκε μεγάλη προσπάθεια για να πεισθούν οι αρμόδιοι του Ιστορικού Αρχείου της ΕΤΕ για μας δοθούν ορισμένα από αυτά αρχεία.

Στην διάρκεια των προσπαθειών αυτών συνεργαστήκαμε επίσης με τους καθηγητές Αθανάσιο Σταυρακούση (Παν. Ιωαννίνων) και Στέλιο Μιχαλόπουλο (Παν. Brown).

Πιστεύουμε ως Οιομκω εκπληρώνουμε μια σημαντική μας ηθική υπερεσία προς τον Ελληνισμό της Ανατολής που η Πόλη υπήρξε η πρωτεύσας της.

Τα αποτελέσματα της οκτάχρονης εργασίας της ψηφιοποίησης-αποδελτίωσης- ανάλυσης των Αρχείων των Εκτιμητικών Επιτροπών Καταγραφής των Περιουσιών που εξαναγκάστηκαν οι Έλληνες της Ανατολής να εγκαταλείψουν και η εικονική «Αποζημίωση» τους με τη μη εφαρμογή της Συνθήκης της Λοζάνης

Καστίτσειο Μουσείο, 22/3/2025

Εισήγηση Θοδωρή Γεωργιάδη

A. Ιστορικό πλαίσιο.

Μετά την αποχώρηση των ελληνικών στρατευμάτων από τη Μικρά Ασία και την κατάληψη όλων των μικρασιατικών εδαφών από τις τουρκικές δυνάμεις εκδίδονται οι διαταγές βίαιης εκκένωσης των Χριστιανικών πληθυσμών της Σμύρνης αλλά και όλων των δυτικών παραλίων που θα έπρεπε να ολοκληρωθεί μέχρι 1.10.2022. Με την ανακωχή των Μουδανιών στις 11.10.1922 ορίζεται η αποχώρηση του ελληνικού στρατού από την Ανατολική Θράκη που συμπαρασέρνει την έξοδο και όλων των Ανατολικοθρακιωτών Ελλήνων από εκεί. Στις 20.11.1922 ξεκινάει η συνδιάσκεψη της Λοζάνης, επί όλων των θεμάτων που θα αφορούσαν την προβλεπόμενη Συνθήκη Ειρήνης μεταξύ των Συμμάχων. Από τα πρώτα θέματα των συζητήσεων τίθεται το θέμα της Ανταλλαγής των πληθυσμών. Οι διαταγές εκκένωσης των χριστιανικών πληθυσμών από πολλές άλλες περιοχές της Μικράς Ασίας και του Πόντου συνεχίζονταν μέχρι και τον Ιανουάριο 1923 και καταλήξαν στη de facto βίαιη εκδίωξη περισσότερων του 1.000.000 ατόμων, χωρίς να διαφαίνεται περίπτωση επαναπατρισμού τους. Έτσι το γεγονός ότι η μεν Τουρκία επιδιώκοντας τη δίωξη των μη Μουσουλμανικών πληθυσμών της και η Ελλάδα την απομάκρυνση των Μουσουλμάνων προς εγκατάσταση προσφύγων στις περιουσίες τους, οδήγησε τις δυο χώρες στην κατά προτεραιότητα σύναψη στις 30.1.1923 της Σύμβασης περί υποχρεωτικής ανταλλαγής Ελληνικών & Τουρκικών πληθυσμών.

Μερικές διατάξεις της Σύμβασης, που μας ενδιαφέρουν εν προκειμένω:

Άρθρα 1-3: Από 1.5.1923 καθίσταται υποχρεωτική η ανταλλαγή Τούρκων υπηκόων ελληνικού ορθοδόξου θρησκειύματος, εγκαταστημένων σε τουρκικά εδάφη και Ελλήνων υπηκόων μουσουλμανικού θρησκειύματος, εγκαταστημένων σε ελληνικά εδάφη. Εξαιρούνται: α) οι Έλληνες κάτοικοι Κωνσταντινουπόλεως εγκαταστημένοι προ της 30.10.1918 και β) οι Μουσουλμάνοι κάτοικοι της Δυτικής Θράκης. Οι Έλληνες και οι Μουσουλμάνοι που εγκατάλειψαν ήδη από 18.10.1912 τη χώρα κατοικίας τους περιλαμβάνονται στην ανταλλαγή. Οι μετανάστες αποκτούν την ιθαγένεια της χώρας άφιξής τους και για όσους είχαν ήδη αναχωρήσει από 30.1.1923.

Άρθρο 5: Τα δικαιώματα ιδιοκτησίας και οι απαιτήσεις των μεταναστών προβλεπόταν ότι **ουδόλως θέλουσι θιγή**, ως συνέπεια της ανταλλαγής.

Σύμφωνα με το άρθρο 14 η ακίνητη και η κινητή περιουσία, που ανήκε στους μετανάστες ή σε εκκλησιαστικά ή ευαγή ιδρύματα, θα εκκαθαριζόταν (σωστότερα θα εκτιμάτο) από την προβλεπόμενη Μικτή Επιτροπή, που θα αποτελείτο από 4 μέλη κάθε συμβαλλόμενης χώρας και 3 ουδέτερα μέλη της Κοινωνίας των Εθνών, που θα είχαν διαδοχικά την προεδρία της Επιτροπής.

Η Επιτροπή θα παράδινε στον κάθε ενδιαφερόμενο ιδιοκτήτη δήλωση (σωστότερα βεβαίωση), που θα ανάγραφε το ποσό που του οφειλόταν από τη στέρηση της περιουσίας του, η οποία περιουσία θα παράμενε υπό τη διαχείριση της Κυβέρνησης στο έδαφος της οποίας αυτή βρισκόταν. Ο κάθε δικαιούχος θα δικαιούτο κατ' αρχήν να λάβει από τη χώρα, όπου εγκαταστάθηκε, και για τα ποσά που του οφείλονταν, περιουσία ίσης αξίας και της ίδιας φύσης με αυτήν που εγκατάλειψε. Τα οφειλόμενα ποσά με βάση τις εν λόγω δηλώσεις θα αποτελούσαν οφειλή της μιας Κυβέρνησης προς την άλλη.

Τα ελαττώματα και τις προχειρότητες αυτών των διατάξεων θα τα δούμε στη συνέχεια.

Με τη μονομερή δήλωση της Ελλάδας (παράρτημα με αριθμό ΙΧ της Συνθήκης Ειρήνης 24.7.1923): και για όσους Μουσουλμάνους αναχώρησαν πριν τις 18.10.1912 ή δεν κατοικούσαν στην Ελλάδα η περιουσία τους μπορούσε να απαλλοτριωθεί από τη Μικτή Επιτροπή, υπό τον όρο όμως της αμοιβαιότητας υπέρ των παρόμοιων Ελλήνων ιδιοκτητών στην Τουρκία.

Σύμφωνα λοιπόν τη Σύμβαση Ανταλλαγής, τα δύο κράτη είχαν υποχρέωση να αποζημιώσουν με βάση το ποσό που θα εκτιμάτο από τη Μικτή Επιτροπή τους πρόσφυγες που είχαν καταφύγει στη χώρα τους και υπάγονταν στη σύμβαση.

Προετοιμασίες της Ελλάδας

Για τη διαχείριση της όλης υπόθεσης στην Ελλάδα συστάθηκε το Μάιο 1924 στο Υπουργείο Γεωργίας η Γενική Διεύθυνση Ανταλλαγής Πληθυσμών με στόχο, μεταξύ άλλων, τη συγκέντρωση των δηλώσεων των προσφύγων για αποστολή τους στη Μικτή Επιτροπή.

Τον Ιούλιο 1924 σε κάθε οικονομική εφορία των νέων χωρών συστάθηκαν τα Γραφεία Ανταλλαγής Πληθυσμών, με αρμοδιότητα, μεταξύ άλλων, τη σύνταξη και παραλαβή δηλώσεων των εγκαταλειφθεισών περιουσιών των ανταλλάξιμων ομογενών, τη διαχείριση των μουσουλμανικών κτημάτων κλπ. Ειδικά στη Θεσσαλονίκη Κεντρικό Γραφείο Ανταλλαγής. Όπου δεν υπήρχαν γραφεία, αρμόδιοι ήταν οι νομάρχες και για το εξωτερικό οι Πρόξενοι.

B. Η πορεία των αποζημιώσεων

α) Ανταλλάξιμοι της σύμβασης ανταλλαγής 30.1.1923

Μετά από συγκεκριμένες αποφάσεις της Μικτής Επιτροπής και την απόλυτη κωλυσιεργία των αρμόδιων υποεπιτροπών της και τη διαφαινόμενη μακρόχρονη διαδικασία υπολογισμού των αποζημιώσεων, που απαιτούσαν: α) τον προσδιορισμό της ανταλλαξιμότητας των δικαιούχων, β) την καταχώριση και επεξεργασία των δηλώσεων με τα συνημμένα δικαιολογητικά τους, γ) το γαιο-εντοπισμό των ιδιοκτησιών και δ) την εκτίμησή τους, τόσο το ελληνικό, όσο και το τουρκικό κράτος, οδηγήθηκαν στην απόφαση του να χορηγήσουν προκαταβολές, μετά από προσωρινή διοικητική εξακρίβωση και εκτίμηση της εγκαταλειφθείσας περιουσίας κάθε πρόσφυγα, που θα γινόταν από ειδικές εκτιμητικές επιτροπές εσωτερικά σε κάθε χώρα.

Στην Ελλάδα είχαμε το Ψήφισμα της 7.4.1925 της Εθνοσυνέλευσης (ΦΕΚ Α' 95/15.4.1925), που όριζε ότι μέχρι την αποπληρωμή της αξίας της εγκαταλειφθείσας περιουσίας τους, θα εξακριβωνόταν και θα εκτιμάτο προσωρινά, εκ των ενόντων, στο ελάχιστο πιθανό όριο, από επιτροπές που θα συστήνονταν με αυτό το ψήφισμα και τη διαγραφόμενη διαδικασία. Η προσωρινή εξακρίβωση δεν προδίκαιζε, ούτε επηρεάζε την οριστική εκκαθάριση από τη Μικτή Επιτροπή, ούτε αποστερούσε τους ανταλλάξιμους από τις αξιώσεις τους. Η εκτίμηση θα γινόταν σε Χρυσές Λίρες Τουρκίας (ΧΛΤ). (ΧΛΤ≈0,92 Χρυσής Λίρας Αγγλίας).

Οι ανταλλάξιμοι της κατηγορίας αυτής καλούνται να υποβάλλουν δηλώσεις μέχρι 31.10.1925 οι κάτοικοι Ελλάδας και μέχρι 31.12.1925 οι κάτοικοι εξωτερικού.

Από τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι στερούνταν προσωρινής αποζημίωσης:

α) Έλληνες υπήκοοι εγκαταστημένοι στην Οθωμανική αυτοκρατορία εκτός Κωνσταντινούπολης. Η περίπτωση τους θα αναλυθεί παρακάτω.

β) Οι πρώην Τούρκοι υπήκοοι, πρόσφυγες στην Ελλάδα, που ήταν είτε Έλληνες άλλου από το Ορθόδοξο δόγμα (καθολικοί, προτεστάντες κ.λπ.), είτε αλλοεθνείς (Αρμένιοι, Ασύριοι, Εβραίοι, ακόμη και μουσουλμάνοι Κούρδοι κ.λπ.).

γ) Οι Έλληνες κάτοικοι εγκαταστημένοι στην Κωνσταντινούπολη προ της 30.10.1918, που λόγω του φόβου και πανικού κατέφυγαν ιδίως το β' εξάμηνο του 2022 στην Ελλάδα, ειδικά χωρίς διαβατήρια της Τουρκικής Δημοκρατίας και δεν τους επιτρεπόταν η επάνοδος.

δ) Έμμεσα αποκλείονταν και όσοι βρίσκονταν, διαφεύγοντας από Τουρκία, σε περιοχές εκτός Ελλάδας, χωρίς ελληνικά προξενεία (ειδικά μετά την κατάργησή τους στη Νότια Ρωσία και Καύκασο της Σοβιετικής Ένωσης) ή όσοι έρχονταν μετά τις 31.12.1925 στην Ελλάδα

ε) Όσων η ανταλλαξιμότητα κρίθηκε μετά την 31.12.1925, αιχμάλωτοι που επέστρεψαν καθυστερημένα, όσοι είχαν λόγους ανωτέρας βίας (ασθένεια, ανηλικιότητα, φυλάκιση, ανικανότητα, έλλειψη πληροφόρησης κλπ).

Συγκεντρώθηκαν συνολικά 353.381 εμπρόθεσμες δηλώσεις. (450.000 στάλθηκαν τελικά στη Μικτή Επιτροπή). Κάθε αίτηση αντιστοιχεί σε έναν ή περισσότερους δικαιούχους.

Αλλά η αποζημίωση, ως προκαταβολή, δεν θα δινόταν στο ακέραιο της εκτίμησης.

1η περικοπή

Ως «πρώτη προκαταβολή» αποφασίστηκε με το παραπάνω Ψήφισμα να δοθεί στους ανταλλάξιμους, ποσοστό της αξίας περιουσίας τους, επί της αξίας, που θα καθοριζόταν προσωρινά από τις εκτιμητικές επιτροπές, ως εξής:

Για περιουσίες αξίας μέχρι 400 ΧΛΤ 25%

Για περιουσίες αξίας μέχρι 1000 ΧΛΤ 20%, για το άνω των 400 ΧΛΤ

Για περιουσίες αξίας μέχρι 2000 ΧΛΤ 15%, για το άνω των 1000 ΧΛΤ

Για περιουσίες αξίας μέχρι 5000 ΧΛΤ 10%, για το άνω των 2000 ΧΛΤ

Για περιουσίες αξίας άνω των 5000 ΧΛΤ 5%, για το άνω των 5000 ΧΛΤ, με ανώτατο όριο προκαταβολής 2000 ΧΛΤ

Εδώ πρέπει να σημειωθεί το ποσοστό περικοπών από τις εκτιμήσεις των επιτροπών σε σχέση με τα αιτηθέντα ποσά ξεπερνάει κατά μέσο όρο το 50%, ενώ οι απορριφθείσες αιτήσεις είναι συνολικά περισσότερες από 15%.

2η περικοπή. Προσωρινή αναστολή

Και ενώ οι Εκτιμητικές Επιτροπές προχώρησαν στο έργο της εκτίμησής τους, το Υπουργείο Γεωργίας εξέδωσε τον τόμο των «προσωρινών αναστολών». Ο τόμος έχει πίνακες περικοπών ανά επιτροπή τόπου προέλευσης, που ανέρχονταν από 0% μέχρι και 85%. Οι περικοπές ήταν είτε οριζόντιες ανά Επιτροπή ή οριζόντιες με κλίμακα

Π.χ. για περιουσίες μέχρι 1000 ΧΛΤ (χρυσές λίρες Τουρκίας) περικοπή 30%, υπερβάλλον περικοπή 50%. Και ο τόμος έχει ολόκληρο δεύτερο μέρος με προσωποποιημένες περικοπές (στη δήλωση του Α περικοπή x%).

Μέσος όρος «προσωρινών αναστολών» χωρίς τις προσωποποιημένες: 23,7%.

3η περικοπή. Οριζόντια 25% + 1-1,5%

Εκ των υστέρων λόγω ανεπάρκειας των προς διάθεση ποσών αποφασίστηκε μια 3η οριζόντια περικοπή (παρακράτηση) 25% του προς διάθεση ποσού. Επιπλέον υπήρξε παρακράτηση 1-1,5% υπέρ Εθνικής Τράπεζας.

Με βάση συγκεντρωτικούς πίνακες που δημιουργήθηκαν, τελικά το πράγματι εισπρακτέο ποσό από τους δικαιούχους ήταν κατά μέσο όρο το 11,4% του εκτιμηθέντος (όχι του αιτηθέντος) από τις επιτροπές ποσού!!

Και αυτό για όσους πρόλαβαν να κάνουν εμπρόθεσμες δηλώσεις.

4η περικοπή. Αλλά τα εισέπραξαν αυτά τα χρήματα;

Κατά κανόνα η Εθνική Τράπεζα διέθετε στους αστούς δικαιούχους που αποζημίωσε το 20% σε μετρητά (δραχμές) και το υπόλοιπο σε ομολογίες. Σε περιόδους έντονου πληθωρισμού και υποτίμησης της δραχμής αντιλαμβανόμαστε την απομείωση του κεφαλαίου των ομολογιών κάθε πρόσφυγα. Εναλλακτικά μπορούσε κάποιος να πουλήσει τις ομολογίες του, σε σαφώς μικρότερη τιμή από την ονομαστική.

β) Έλληνες υπήκοοι με περιουσίες στην Τουρκία εκτός Κωνσταντινούπολης, ανεξάρτητα πότε εγκατάλειψαν την Τουρκία ή αν δεν διαμέναν εκεί.

Για αυτούς υπήρχε η πρόβλεψη του άρθρου 65 της Συνθήκης Ειρήνης, που πρόβλεπε ότι οι περιουσίες τους θα τους αποδίδονταν (υποτίθεται) αμέσως, στην κατάσταση που βρίσκονταν. Αν όμως είχαν εκκαθαριστεί (π.χ. εκποιηθεί), σύμφωνα με το άρθρο 66, θα αποδιδόταν στον ιδιοκτήτη το προϊόν της εκκαθάρισης. Με τη Σύμβαση των Αθηνών της 1.12.1926 οι δύο κυβερνήσεις προβλεπόταν ότι θα αγόραζαν τις κατελημμένες στη χώρα τους ιδιοκτησίες, αποζημιώνοντας τους ιδιοκτήτες τους. Η Σύμβαση πρόβλεπε ότι η εκτίμηση των περιουσιών, που θα αποκτούσαν τα δύο κράτη, θα γινόταν από μικτές επιτροπές εκτίμησης, που θα δημιουργούσε η Μικτή Επιτροπή, και ότι θα γινόταν αντισταθμιστική αποζημίωση μεταξύ των χρεών των δύο κρατών, λόγω της απόκτησης αυτών των περιουσιών.

Έτσι και η κατηγορία αυτή δικαιούχων κλήθηκε να υποβάλλει δηλώσεις εντός τριμήνου το 1927, για να κριθούν από ειδική εκτιμητική επιτροπή. Για το 30% της αξίας των εκτιμήσεων, όχι όμως συνολικής αξίας μεγαλύτερης των 240 εκατ. δρχ. συνάφθηκε δάνειο με την Εθνική Τράπεζα, οι ομολογίες όμως παραμείναν υπό παρακαταθήκη στην Εθνική Τράπεζα και απλά δόθηκαν συνολικά προς όλους 60 εκατ. δρχ., μέχρις ολοκλήρωσης της αντισταθμιστικής αποζημίωσης μεταξύ των δύο χωρών.

Η Μικτή Επιτροπή

Από εκεί και πέρα η Μικτή Επιτροπή ξεκίνησε τις εργασίες εκτίμησης των περιουσιών μόνο των μη ανταλλάξιμων (υπηκόων της μιας χώρας ιδιοκτητών περιουσίας στην άλλη).

Διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο χωρών

Άμεσες διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο Κυβερνήσεων ξεκίνησαν από τον Απρίλιο 1928 με πολλές διακοπές και διαφωνίες που καταλήξαν στην:

Ελληνοτουρκική σύμβαση της Άγκυρας της 10.6.1930

με τις εξής αποφάσεις (εστιαζόμενοι εδώ περισσότερο στους Έλληνες δικαιούχους):

- α) Περιουσίες των ανταλλάξιμων προσώπων

Τα δυο πρώτα άρθρα πρόβλεπαν ότι η ακίνητη και κινητή περιουσία, που άφησαν Μουσουλμάνοι και Ελληνορθόδοξοι ανταλλάξιμοι στην Ελλάδα και την Τουρκία, θα έπρεπε να μεταβιβαστεί κατά πλήρη κυριότητα στην ελληνική και τουρκική κυβέρνηση αντίστοιχα.

Προκειμένου να διατηρηθεί μια ορισμένη κατ' επίφαση συμμόρφωση με την αρχική Σύμβαση της 30.1.1923, ορίστηκε ότι τα ουδέτερα μέλη της Μικτής Επιτροπής θα έπρεπε εκφέρουν αμέσως τη γνώμη τους για την επίλυση του ζητήματος της εκκαθάρισης των περιουσιών των ανταλλάξιμων προσώπων.

Η προειλημμένη γνώμη των ουδέτερων μελών της Μικτής Επιτροπής διατυπώθηκε μέσα σε δύο μέρες!!!, στις 12 Ιουνίου 1930. Μετά από μια σύντομη ιστορική εισαγωγή και μια ανάλυση των διατάξεων της Σύμβασης της Λοζάνης, η γνώμη ανέφερε τις αιτιάσεις (όπως και ότι το κόστος επαλήθευσης και εκτίμησης των περιουσιών υπολογιζόταν κατά προσέγγιση σε £ 2.000.000) και κατάληγε στο συμπέρασμα ότι δεν μπορούσαν να συμβουλευθούν τις δύο κυβερνήσεις να προχωρήσουν στην εκτίμηση των περιουσιών, όπως πρόβλεπε η Σύμβαση της Λοζάνης.

... και έτσι απλά με την Ελληνοτουρκική Συμφωνία της Άγκυρας της 10.6.1930 οι ανταπαιτήσεις των δύο Κυβερνήσεων, αναφορικά με την περιουσία των ανταλλάξιμων προσφύγων εξισώθηκαν!!

Και στο σημείο αναφέρουμε την αγωνία του Βενιζέλου, που με τους μακροσκελείς λόγους του, ζητούσε τη συγκατάνευση όλου του ελληνικού κοινοβουλίου στο ζήτημα πως με τη Συμφωνία της 10.6.1930, αναιρείτο η υποχρέωση των κυβερνήσεων για πλήρη αποζημίωση των προσφύγων.

Ο Βενιζέλος καταλάβαινε απόλυτα πως η αδυναμία της Μικτής Επιτροπής δεν ακύρωνε την πραγματικότητα της υλοποίησης της εσωτερικής εκτίμησης των περιουσιών των προσφύγων, που είχε προηγηθεί. Εξάλλου, με τη λογική που επιβλήθηκε καταλήγουμε... στο ότι και η «προκαταβολή», που δόθηκε, κακώς δόθηκε (επικουρία εξάλλου την αποκαλούσε ο Βενιζέλος).

Πολύ καυστικά ο καθηγητής Çağlar Keyder χαρακτηρίζει τις ανταλλάξιμες περιουσίες ως προίκα των κυβερνήσεων και ειδικά της Τουρκίας, που ασχολήθηκε, όρο που μεταφέρει και ως τίτλο του βιβλίου της η Elinor Morack.

- **β) Περιουσίες των δικαιούχων της ΙΧ Δήλωσης**

Για τα ακίνητα των δικαιούχων αυτών, ορίστηκε ότι το κράτος στην επικράτεια του οποίου βρίσκονταν αποκτούσε πλήρη κυριότητα.

- **γ) Περιουσίες Ελλήνων υπηκόων στην Τουρκία.**

Αυτές χωρίστηκαν σε δύο κατηγορίες: α) αυτές που βρίσκονταν εκτός της ζώνης της Κωνσταντινούπολης. Εδώ τα ακίνητα αυτά περνούσαν στην πλήρη κυριότητα της τουρκικής κυβέρνησης. β) αυτές που βρίσκονταν εντός της ζώνης της Κωνσταντινούπολης που είχε εξαιρεθεί από την ανταλλαγή. Για αυτές το δικαίωμα ιδιοκτησίας αποκαθίστατο στους ιδιοκτήτες τους εντός δύο μηνών από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης.

- **δ) Αναγνώριση των établissements στην Κωνσταντινούπολη.**

Για τους établissements (= εγκαταστημένους) Έλληνες στην Κωνσταντινούπολη η Τουρκία αναγνώρισε την ιδιότητα του "εγκαταστημένου" σε όλους τους ορθόδοξους Έλληνες, που βρίσκονταν πραγματικά στη ζώνη της Κωνσταντινούπολης και είχαν εξαιρεθεί από την ανταλλαγή.

Δεν θεωρούνταν όμως ως "εγκαταστημένοι" όσοι Κωνσταντινουπολίτες είχαν φύγει χωρίς διαβατήριο της Τουρκικής Δημοκρατίας (που συστάθηκε την 1.11.1922). Τα πρόσωπα αυτά στερήθηκαν το δικαίωμα επιστροφής στην Κωνσταντινούπολη και έχασαν την αρχική τους ιθαγένεια, αποκτώντας την ελληνική. Όλη η κινητή και ακίνητη περιουσία τους, που βρισκόταν σε οποιοδήποτε μέρος της Τουρκίας μεταβιβάστηκε κατά πλήρη κυριότητα στην τουρκική κυβέρνηση.

- **ε) Περιουσίες των Ελλήνων που ήταν εγκαταστημένοι στην Κωνσταντινούπολη.**

Όσον αφορά τις περιουσίες των Ελλήνων εγκαταστημένων στην Κωνσταντινούπολη, (établissements) η Σύμβαση έκανε διάκριση μεταξύ των περιουσιών που βρίσκονταν εντός και εκτός της ζώνης της Κωνσταντινούπολης. Όλη η κινητή και ακίνητη περιουσία των Ελλήνων établissements, που βρισκόταν εκτός της ζώνης της Κωνσταντινούπολης, μεταβιβάστηκε κατά πλήρη κυριότητα στην τουρκική κυβέρνηση.

- **στ) Πληρωμές από την ελληνική κυβέρνηση.**

Μέσα σε ένα μήνα από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης, η ελληνική κυβέρνηση έθεσε στη διάθεση της Μικτής Επιτροπής το ποσό £ 440.000. Η Μικτή Επιτροπή επρόκειτο να διαθέσει το ποσό αυτό ως εξής:

1. £150.000 για την αποζημίωση των εγκαταστημένων στην Κωνσταντινούπολη Ελλήνων Τούρκων υπηκόων, για τα ακίνητα που βρίσκονταν εκτός της ζώνης της Κωνσταντινούπολης και μεταβιβάστηκαν στην κυριότητα της τουρκικής κυβέρνησης!!!
2. £150.000 για την αποζημίωση των εγκαταστημένων στη Δυτική Θράκη Μουσουλμάνων, Ελλήνων υπηκόων, για τις περιουσίες τους, που μεταβιβάστηκαν στην κυριότητα της ελληνικής κυβέρνησης.
3. £125.000, καταβλήθηκε στην τουρκική κυβέρνηση από τη Μικτή Επιτροπή ως αντιστάθμισμα στο συμπηφισμό ελληνικών και τουρκικών περιουσιών μη ανταλλάξιμων προσώπων (εκτίμηση που ουδέποτε ολοκληρώθηκε).
4. £ 15.000, ως εγγύηση πλήρους αποζημίωσης των μουσουλμάνων ιδιοκτητών της Δυτ. Θράκης.

- ζ) Περιουσίες των Ελλήνων που απουσίαζαν από την Κωνσταντινούπολη

Με το άρθρο 2 του νόμου, που κύρωνε τη Σύμβαση της Άγκυρας, προβλέφθηκε ότι με ειδικό νόμο θα καταβληθεί αποζημίωση στους «απόντες» Κωνσταντινουπολίτες. Νόμος του 1931 πρόβλεπε ότι οι δικαιούχοι θα υποβάλαν δηλώσεις εντός 6μήνου με αποδεικτικά έγγραφα της κυριότητας και της αξίας των ακινήτων τους. Με διάταγμα του 1935 προβλέφθηκε αποζημίωση το 30% για περιουσίες μέχρι 500 ΧΛΤ, 20% για 500 - 10.000 ΧΛΤ, 8% για 10.000 - 20.000 ΧΛΤ, 4% για 20.000 - 30.000 ΧΛΤ και 3% για το υπερβάλλον. Ως τιμή ΧΛΤ ορίστηκε το ποσό των 440 δρχ., ενώ το 1935 η τιμή της ΧΛΤ ήταν 850 δρχ. Η αποθέωση στο άρθρο 2 του δ/τος. Αν ο δικαιούχος θέλει να αποζημιωθεί με μετρητά, θα λάβει το 50% των ποσών που προκύπτουν παραπάνω. Διαφορετικά θα πάρει ομολογίες δανείου 60 ετών. Η έναρξη καταβολής των αποζημιώσεων έγινε δυνατή το καλοκαίρι του 1941 (επί κατοχής). Ενστάσεις, παραστάσεις και αγωγές του Σωματίου των απόντων Κωνσταντινουπολιτών μέχρι και τη δεκαετία του 1960 απέβησαν άκαρπες.

Γ. Υλικό που ψηφιοποιήθηκε από συνεργάτες της Οικουμενικής Ομοσπονδίας Κωνσταντινουπολιτών (ΟΙ.ΟΜ.ΚΩ)

Το υλικό που ψηφιοποιήθηκε με φωτογράφιση, και ψηφιακή αρχειοθέτησή του από συνεργάτες της ΟΙ.ΟΜ.ΚΩ (3556 τόμοι) περιλαμβάνει τα παρακάτω:

1. Υλικό Πρωτοβάθμιων κοινοτικών επιτροπών

Με βάση το Ψήφισμα της 7.4.1925 συγκροτήθηκαν 1114 κοινοτικές επιτροπές, ανά οικισμό ή ομάδες οικισμών ή, προκειμένου για τις μεγάλες πόλεις με τη σύσταση πολλών επιτροπών ή και ανά ενορία. Τα μέλη τους επιλέχθηκαν μέσω 5μελών επιτροπών κάθε εκκλησιαστικής επαρχίας ή μέσω προσφυγικών οργανώσεων, από «ευυπόληπτα» μέλη της κοινότητας αυτής και διορίστηκαν με αποφάσεις του Υπουργού Γεωργίας. Ως έδρα τους προκρινόταν ένας βασικός οικισμός που εξυπηρετούσε τα μέλη της Επιτροπής από την αντίστοιχη περιοχή προέλευσης.

Στις επιτροπές αυτές ανατέθηκε ο έλεγχος της δήλωσης που υποβλήθηκε από κάθε ανταλλάξιμο, τόσο ως προς τα περιουσιακά στοιχεία της, όσο και ως προς την εκτίμηση της αξίας τους με βάση την προσωπική τους γνώμη, τις πληροφορίες τους και τυχόν αποδεικτικά στοιχεία των δικαιούχων.

Οι δηλώσεις των προσφύγων, όπως και το σώμα των πράξεων των Επιτροπών δεν διασώθηκαν. Εκείνο που διαφυλάχθηκε ήταν τα πρακτικά των παραπάνω Επιτροπών, που αναφέρουν σημαντικά στοιχεία των δηλώσεων, αναλυτικά τα στοιχεία της περιουσίας καθενός (βλέπε παράδειγμα), τη δηλωθείσα αξία (όχι πάντοτε) καθώς και την αξία που εκτιμάτο από την Επιτροπή καθένα περιουσιακό στοιχείο κάθε πρόσφυγα. Τηρούσαν και ευρετήρια ή και μητρώα ονομάτων.

Οι κοινοτικές εκτιμητικές επιτροπές είχαν ένα βασικό πλεονέκτημα. Αποτελούνταν από ανθρώπους συντοπίτες των δηλούντων, άρα ήταν πολύ περισσότερο γνώστες της περιουσιακής κατάστασης των δηλούντων. Μειονέκτημά τους η συνήθης έλλειψη νομικών γνώσεων των μελών τους. Κάλυψαν περίπου το 85% των εκτιμήσεων.

2. Υλικό συγκεντρωτικών επιτροπών - Συνέχιση έργου των κοινοτικών επιτροπών

Οι κοινοτικές επιτροπές είχαν συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα λειτουργίας. Διαπιστώθηκε όμως ότι παράμεναν δεκάδες χιλιάδες ανεκδίκαστες υποθέσεις εμπρόθεσμων δηλώσεων, αλλά και ασαφείς και ανώμαλες ιδιοκτησιακές περιπτώσεις. Έτσι με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα το έργο συνεχίστηκε από:

τα 41 επαρχιακά μικτά συμβούλια, που εκδίκαζαν κατά εκκλησιαστικές περιφέρειες (από τον Αύγουστο 1926),

και από τις παρακάτω επιτροπές, που εκδίκαζαν είτε για ομάδες εκκλησιαστικών περιφερειών ή για το σύνολο των δηλώσεων:

τις 10 πρωτοβάθμιες επιτροπές του ν. 3392/1927,

τις 15 πρωτοβάθμιες επιτροπές του ν. 4086/1929 είτε για ομάδες εκκλησιαστικών περιφερειών ή για το σύνολο των δηλώσεων.

τις Δευτεροβάθμιες Επιτροπές ν. 3381/1927 όπως αναθεωρήθηκε το 1931, που εκδίκαζαν και πρωτοβάθμια

Η φιλοσοφία εκδίκασης όλων αυτών των διάδοχων επιτροπών ήταν ακριβώς ίδια με των Κοινοτικών Επιτροπών. Τηρούσαν βιβλία πρακτικών και πράξεων και ευρετήρια. Εδώ όμως ο εντοπισμός τυχόν αναζητούμενου πρόσφυγα είναι πολύ δυσκολότερος.

3. Υλικό Δευτεροβάθμιων επιτροπών

Επειδή υπήρχαν εξαρχής πολλές αντιρρήσεις αλλά και καταγγελίες για τις αποφάσεις των πρωτοβάθμιων επιτροπών λειτούργησαν 15 επιτροπές του ν. 3381/1927, που συχνά καλούνταν Εφετεία Ανταλλαγής, και που εξέτασαν σε δεύτερο βαθμό ενστάσεις και καταγγελίες.

4. Υλικό άλλων επιτροπών – άλλων αρχείων

α) Κληρονομικών μεριδίων. Πρόκειται για περιουσίες ατόμων άτομα που απεβίωσαν καθ' οδόν ή μετά τον ερχομό τους στην Ελλάδα.

β) Ειδική Επιτροπή Μεταλλείων

γ) Επιτροπή Αποζημιώσεως υπαλλήλων Οθωμανικού δημοσίου

δ) Επιτροπές βάσει Τουρκικού Κτηματολογίου

ε) Διάφορες επιτροπές (Ελέγχου, Γνωμοδοτικές, Αναθεωρητικές, Μ. Επιτροπής)

στ) Άλλα αρχεία, όπως ο **τυπωμένος** τόμος των προσωρινών αναστολών (Οριζόντιων και εξατομικευμένων περικοπών), που εξετάστηκε ως 2^η περικοπή παραπάνω.

5. Υλικό Μητρώων – Ευρετηρίων

α) Μητρώα και Ευρετήρια Αστών προσφύγων

Με νομοθετικό διάταγμα του Φεβρουαρίου 1926 προβλέφθηκε όπως η Διεύθυνση Ανταλλαγής δημιουργήσει Γενικό Μητρώο, σχετικά λεξικογραφημένο ανά περιοχή προέλευσης, στο οποίο θα αναγραφόταν εκκαθαρισμένο το επιδικασθέν ποσό κάθε πρόσφυγα και το ποσό της «προκαταβολής» που του αντιστοιχεί.

Στο Γενικό Μητρώο Αστών Προσφύγων καταρτίστηκε κατά Εκκλησιαστική Επαρχία/– Κοινότητα. Δικαίωμα συμπερίληψης είχαν όσοι υπόβαλαν εμπρόθεσμες δηλώσεις και δεν έτυχαν αγροτικής αποκατάστασης. Τελικά καταρτίστηκαν επάλληλα Μητρώα (Α'. ΜΗΤΡΩΟΝ, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, ΜΗΤΡΩΟΝ ΤΩΝ ΜΕΙΚΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ, ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΝ, Α' & Β' ΦΥΛΛΟΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΥ) και Ειδικά Μητρώα (όπως υπαλλήλων Οθωμανικού Δημοσίου κλπ)

Τα Μητρώα αυτά καταρτίστηκαν με σκοπό να δοθούν στο φορέα καταβολής της αποζημίωσης (Εθνική Τράπεζα), ώστε να αποτελούν τον τίτλο πληρωμής κάθε δικαιούχου πρόσφυγα.

Τα Μητρώα αυτά υπάρχουν στο Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας και σε τυπωμένη! μορφή, αλλά και σε ψηφιακή μορφή. Μετά από προσπάθειες 3 ετών πετύχαμε να μας διατεθούν. Ευχαριστούμε την ΕΤΕ προς τούτο.

Είναι ένα υλικό που τέθηκε σε 38 τόμους κατά την ψηφιοποίησή του από την ΕΤΕ.

Στο ψηφιοποιημένο υλικό της ΕΤΕ οι οικισμοί προέλευσης είναι χύδην. (Κάθε οικισμός σε πολλά μητρώα και διαφορετικές από τις 7612 σελίδες). Δημιουργήσαμε ένα ευρετήριο με 9274 σειρές σορταρισμένο τόσο κατά σελίδα / τόμο, όσο και κατά μητρόπολη / οικισμό και προσθέσαμε το πλήθος των δικαιούχων.

Είναι ένα εξαιρετικό υλικό γιατί περιέχει

Στοιχεία κάθε δικαιούχου (όχι μόνο αιτούντος, όπως στα ευρετήρια των επιτροπών)

Την επιτροπή που εκδίκασε τη δήλωση

Τον αριθμό πράξης. Είναι ο αριθμός κλειδί που μας συνδέει με τα πρακτικά των επιτροπών

Το ποσοστό της προσωρινής αναστολής και το υπόλοιπο μετά από αυτήν.

Το καταβλητέο ποσό πριν την 3^η περικοπή (25% +1 έως 1,5%)

Το υποκατάστημα της Εθνικής που θα κατέβαλε το ποσό, που μας δίνει και τον τόπο εγκατάστασης του δηλούντος!

Στα Γενικά Αρχεία του Κράτους βρέθηκαν μόνο τα Ευρετήρια των Μητρώων αυτών, όπως καταρτίσθηκαν συγκεντρωτικά πολύ αργότερα (το 1935), ως ενιαίοι τόμοι απόλυτα λεξικογραφημένοι για το σύνολο των προσφύγων. Περιέχουν 361.000 περίπου δικαιούχους.

β) Μητρώα και Ευρετήρια Αγροτών προσφύγων

Καταρτίστηκε και Μητρώο Αγροτών Προσφύγων με 175.000 περίπου δικαιούχους. Στα ΓΑΚ (Γενικά Αρχεία του Κράτους) σώζονται πάλι μόνο τα Ευρετήρια. Περιλαμβάνει άτομα που είτε έτυχαν αγροτικής αποκατάστασης μέσω της Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων (ΕΑΠ) και στάλθηκαν στην ΕΑΠ, προς συμψηφισμό χρεών, είτε αν δεν είχαν χρέη, για την καταβολή αποζημίωσης. Καταρτίστηκαν 3 διακριτά Μητρώα (Α, Β, Γ).

Δυστυχώς τα Μητρώα αυτά παντελώς αγνοούνται. Ούτε στα ΓΑΚ, ούτε στο Πολ. Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (ως διάδοχο της ΑΤΕ)

Αντ' αυτών ως υποκατάστατο υπάρχουν τα Ονομαστικά Ευρετήρια Αγροτών Προσφύγων της Δ/σης Χρεών της ΕΑΠ. Είναι απολύτως λεξικογραφημένα, τυπωμένα, προς συμψηφισμό των αποζημιώσεων με τα αγροτικά χρέη. Περιέχουν τον τόπο προέλευσης από την Τουρκία και τον ακριβή τόπο εγκατάστασης στην Ελλάδα, μόνο των αρχηγών αγροτικών οικογενειών. Δε συνδέονται όμως με τα Πρακτικά των Επιτροπών

γ) Άλλα ευρετήρια που ψηφιοποιήθηκαν:

Εκπρόθεσμων δηλώσεων, Αποζημιωθέντων με ομολογίες κλπ

Αρχική επεξεργασία του παραπάνω αρχείου από ΟΙΟΜΚΩ

Δημιουργία ευρετηρίων

Απαιτήθηκε καταρχήν η δημιουργία αναλυτικών ευρετηρίων. Η ονομασία κάθε αρχείου αναμορφωνόταν σε συνδυασμό με την απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, τα Μητρώα που καταρτίστηκαν εκ των υστέρων ... και τη σφραγίδα της επιτροπής. Σε ξεχωριστές στήλες οι υπόλοιποι οικισμοί ή οι εναλλακτικές ονομασίες (π.χ. Δαρδανέλλια - Τσανάκ Καλέ), η έδρα της επιτροπής κ.α πληροφορίες

Δημιουργήθηκαν ευρετήρια ανά εκκλησιαστική περιφέρεια (μητρόπολη) και συγκεντρωτικό (ανα σειρά τόμου)

Εντοπισμός ελλείποντος υλικού επιτροπών (missing committees)

Για 95 επιτροπές τα πρακτικά είχαν χαθεί εντελώς, για άλλες μερικώς. Καταρτίστηκε πίνακας των ελλειπόντων επιτροπών.

Δ. Η αποδελτίωση των ευρετηρίων και δυσκολίες

Με δεδομένο ότι όλο το υλικό είναι χειρόγραφο διαπιστώθηκε η καταρχήν ανάγκη αποδελτίωσής των ευρετηρίων των Επιτροπών. Τα ευρετήρια είναι συχνά και αλεξικογράφητα, αλλά και πχ το γράμμα Κ μπορεί να περιέχει 10 ασορτάριστες σελίδες εγγραφών. Διαπιστώθηκε επομένως η ανάγκη μεταφοράς σε ψηφιακό αρχείο (excel) των πληροφοριών των ευρετηρίων. Η κατάσταση του υλικού είναι από συμβατικά καλή έως αρκετά άσχημη και προβληματική λόγω φθαρτότητας γεγονός που υποδεικνύει και την εντονότερη αναγκαιότητα μεταγραφής. Με δεδομένο ότι δεν είχαν εκδοθεί εγκύκλιοι με σαφείς οδηγίες για την καταγραφή των στοιχείων παρατηρούμε ανομοιομορφία στην καταχώρηση πληροφοριών. Μια εκτεταμένη ομάδα εργασίας εθελοντών της ΟΙ.ΟΜ.ΚΩ.,

Πέρα από τους δεκάδες μεμονωμένους συμμετέχοντες, που όλους ευχαριστούμε, ως αρωγό μας θα αναφέρουμε την έδρα Ποντιακών Σπουδών του Τμήματος Ιστορίας & Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (αρμόδιος ο κ. Κυριάκος Χατζηκυριακίδης) που με εθελοντική εργασία των φοιτητών σχεδόν ολοκλήρωσε τη Μητρόπολη Τραπεζούντας.

Ε. Εξατομικευμένη προσέλαση στην πληροφορία

Το υλικό που μας άφησαν οι επιτροπές αυτές και ειδικά οι Κοινοτικές έχει ένα σημαντικό πληροφοριακό στοιχείο. Γνωρίζοντας κανείς τα στοιχεία και την Κοινότητα προέλευσης ενός πρόσφυγα, μπορεί να εντοπίσει την περιγραφή της εγκαταλειφθείσας περιουσίας του.

Παράδειγμα

Ας δούμε λοιπόν ένα παράδειγμα εντοπισμού κάποιου πρόσφυγα, που πρέπει να γνωρίζουμε την περιοχή προέλευσης, το ονοματεπώνυμο ή και πατρώνυμό του. Έστω ότι αναζητούμε τον Μεταξά Γεώργιο του Στυλιανού, και γνωρίζουμε επίσης ότι καταγόταν από τον οικισμό Άτρας της Μητρόπολης Χαλδίας - Χερροιάνων και Κερασούντος.

Από το αρχείο "Pool.xlsx" που περιέχει όλους τους καταγεγραμμένους στο αρχείο των ΓΑΚ οικισμούς, εντοπίζουμε τον οικισμό της Άτρας. Εναλλακτικά, αν δεν εντοπίσουμε άμεσα τον οικισμό καταφεύγουμε στο επιμέρους worksheet της αντίστοιχης εκκλησιαστικής περιφέρειας του αρχείου "Index.xlsx"

Ενημερωνόμαστε λοιπόν ότι για την Κοινότητα Άτρας υπάρχουν οι τόμοι

ονομασία αρχείου	τόμος	εκτιμητική επιτροπή	έδρα	άλλες κοινότητες
0200, Chaldias, Atras, (Peiraias)	0200	Άτρας	Πειραιάς	Καρά καγιά
0201, Chaldias, Atras, (Peiraias), E	0201	Άτρας	Πειραιάς	Καρά καγιά

Ξεκινάμε με τον τόμο που τελειώνει σε Ε (Ευρετήριο), εντοπίζοντας τον αναζητούμενο. Αν η Κοινότητα έχει αποδελτιωθεί, η αναζήτηση αυτή γίνεται πολλαπλά ευκολότερη

№	Όνομα	Επίσημο	Πατρώνυμο	Επίσημο	Πατρώνυμο	Επίσημο	Πατρώνυμο	Επίσημο	Πατρώνυμο
125	Μεταξά Γεώργιος	46	8-2-26	61	23-1-26	-	-	-	-
126	Μεταξά Γεώργιος	277	8-2-26	57	29-1-26	1720	-	609	22.09.26
127	-	12	14-1-26	60	29-1-26	-	-	-	-
128	-	6088	8-2-26	60	28-1-26	1000	100	50	11.12.26
129	-	11910	22-1-26	65	28-1-26	-	-	-	-
130	Μεταξά Οδυσσεύς	67	31-8-26	91	4-2-26	265	-	13	27.12.26
131	Μεταξά Στυλιανός	13	5-2-26	120	12-1-26	595	-	20	4/5
132	Μεταξά Κωνσταντίνος	8142	8-2-26	123	10-2-26	-	-	-	-
133	Μεταξά Γεώργιος	12574	11-12-26	147	22-2-26	1230	279	42	11.12.26
134	Μεταξά Στυλιανός	87	21-2-26	166	28-2-26	560	10	19	38.12.26
135	Μεταξά Οδυσσεύς	8142	11-2-26	172	6-3-26	1124	281	56	1/10

Βλέπουμε ότι η περιουσία του εκτιμήθηκε και άρα του επιδικάστηκε να εισπράξει 1531 ΧΛΤ. Κρατάμε από το ευρετήριο αυτό τον αρ. πράξης (147). Πάμε τώρα στον τόμο των πρακτικών της κοινοτικής επιτροπής (τόμος 0200), για να βρούμε αναλυτικά τη δηλωθείσα περιουσία με βάση το σειριακό αριθμό πράξης 147. Εκεί εντοπίζουμε την εξής περιγραφή, που μεταφέρει ουσιαστικά τα στοιχεία της δήλωσης του πρόσφυγα στην έκθεση των πρακτικών

Αρ. Πράξης	Περιγραφή	Αξιολογία	Εκτιμώμενη Αξία
1	Κατάσταση	150	150
2	Κατάσταση	30	30
3	Κατάσταση	50	50
4	Κατάσταση	200	200
5	Κατάσταση	100	40
6	Κατάσταση	75	40
7	Κατάσταση	20	20
8	Κατάσταση	10	10
9	Κατάσταση	100	100
10	Κατάσταση	25	25
11	Κατάσταση	50	50
12	Κατάσταση	50	50
13	Κατάσταση	50	50
14	Κατάσταση	200	90
15	Κατάσταση	200	200
16	Κατάσταση	75	75
17	Κατάσταση	50	50
18	Κατάσταση		7230
19	Κατάσταση	500	100
20	Κατάσταση	300	100
21	Κατάσταση	15	15
22	Κατάσταση	10	10
23	Κατάσταση	10	10

Έχουμε λοιπόν εδώ αναλυτική περιγραφή των δηλωθέντων ακινήτων και κινητών, που εγκαταλείφθηκαν στην Τουρκία, τη δηλωθείσα αξία, που προσθέτοντας βρίσκουμε 2274 ΧΛΤ, την εκτιμηθείσα από την Επιτροπή αξία της περιουσίας και την πληροφορία ότι οι 1531 ΧΛΤ, (περικοπή 32,67%) ως κληρονομική περιουσία, πρέπει να διανεμηθεί μεταξύ του ίδιου (600 ΧΛΤ), του αδελφού του Χριστόφορου (600 ΧΛΤ) και της μητέρας του Ειρήνης (331 ΧΛΤ)

Τι θα εισπράτταν ως αποζημίωση τελικά: Για τον οικισμό της Άτρας προβλεπόταν οριζόντια περικοπή 40%. Άρα η αξία των μεριδίων μετά την περικοπή: $600 \times 60\% = 360$ ΧΛΤ, στους δύο πρώτους δικαιούχους και $331 \times 60\% = 198,60$ για την 3η. Επειδή όμως στην 3^η $331 < 500$ ΧΛΤ θα προστεθεί η περικοπή του 40% των πρώτων 100ΧΛΤ. Δηλαδή $198,6 + 40 = 238,60$.

Αποζημίωση με βάση τη νόρμα που αναφέρθηκε παραπάνω: Για περιουσίες μέχρι 400ΧΛΤ το 25%, άρα $360 \times 25\% = 90$ ΧΛΤ οι δύο πρώτοι και $238,60 \times 25\% = 59,65$ η 3η. Μείον περαιτέρω περικοπή 25%, μείον 1% υπέρ ΕΤΕ: Τελικά, οι 2 πρώτοι θα λάμβαναν τελικά 66,60ΧΛΤ και η 3η 44,14 ΧΛΤ, ήτοι συνολικά 177,34 ΧΛΤ ή το 7,8% της δηλωθείσας ή το 11,58% της εκτιμηθείσας αξίας.

Αρ. Πράξης	Περιγραφή	Αξιολογία	Εκτιμώμενη Αξία
4	Κατάσταση	1230	
4	Κατάσταση	239	
	Κατάσταση	62	
	Σύνολο	1531	
	Κατάσταση	660	15
	Κατάσταση	660	16
	Κατάσταση	331	17

Στ. Δυνατότητες αξιοποίησης του ψηφιοποιημένου υλικού

Από το αρχείο συνάγονται στοιχεία για:

1. Γενεαλογικά δεδομένα.

Ανακαλύπτοντας πρόσφυγες και τους συγγενείς τους.

Καθώς μια κοινή περιουσία (συνιδιοκτησία, ιδίως στην περίπτωση συγκληρονόμων) από μια μοναδική δήλωση που υποβλήθηκε και εκδόθηκε μια ενιαία απόφαση από τις επιτροπές, γνωρίζουμε τα ονόματα γονέων, αδελφών και άλλων συγγενών αυτών των συνιδιοκτητών. Καθώς η θνησιμότητα των προσφύγων σε αυτή την περίοδο ήταν αυξημένη (όχι μόνο στην Τουρκία αλλά και στην Ελλάδα) σχεδόν οι μισές περιουσίες είχαν κληρονομικά μερίδια. Γνωρίζοντας μετά από το υλικό, τον αρχικό τόπο εγκατάστασης των προσφύγων στην Ελλάδα, μπορούμε να βρούμε πληροφορίες μέσω ληξιαρχικών εγγραφών. Ή όπου είναι προσπελάσιμες πληροφορίες από τις καταστάσεις απόκτησης ιθαγένειας. Η έρευνα αυτή είναι απολύτως εξατομικευμένη.

2. Ιστορικά δεδομένα (υποβοήθηση ιστορικής έρευνας)

Ανάλυση της περιουσιακής κατάστασης των προσφύγων σε οποιαδήποτε μελέτη της τοπικής ιστορίας των τόπων καταγωγής τους, τόσο σε επίπεδο οικισμών, όσο και σε επίπεδο ευρύτερων γεωγραφικών ενοτήτων (εκκλησιαστικές περιφέρειες).

Ανάλυση των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών του προσφυγικού πληθυσμού, μέχρι και σε επίπεδο μικροκλίμακας οικισμού (αστοί/ αγρότες, πλούσιοι/ φτωχοί οικισμοί, παραγωγική διάρθρωση, ταξικές διαφορές κλπ).

Υποβοήθηση βιογραφικών μελετών συγκεκριμένων προσώπων κλπ. κλπ.

Μια μελέτη περίπτωσης

(παρουσιάστηκε στο Πανεπιστήμιο Καππαδοκίας, στη Σινασό, το Σεπτέμβρη 2024)

Η μελέτη αναφέρεται στους οικισμούς Προκόπι, Σινασό και δυο γειτονικά χωριά Τζεμίλ ή Ευμορφοχώρι και Ποτάμια της εκκλησιαστικής περιφέρειας Καισαρείας.

Πληροφορίες που έλκονται από το ψηφιοποιημένο υλικό σχετικά με τις οικονομικές συνθήκες:

α) Το είδος των περιουσιακών στοιχείων (αστικά/αγροτικά) που κατέχει κάποιος προσδιορίζει έμμεσα το επάγγελμά του. Φυσικά, η πληροφορία αυτή δεν είναι σαφής. Γνωρίζουμε ότι, ιδίως στις μικρές πόλεις, πολλοί άνθρωποι ασχολούνταν με το εμπόριο ή ήταν τεχνίτες, ελεύθεροι επαγγελματίες ή εργάτες, αλλά ταυτόχρονα είχαν χωράφια και κήπους. Επίσης στην περιοχή που εξετάζουμε, πολλοί άνθρωποι ήταν εσωτερικοί μετανάστες στην Κωνσταντινούπολη. Από την άλλη πλευρά, οι πληροφορίες για το επάγγελμα ενός ατόμου στην Ελλάδα, που προέρχονται από τα ευρετήρια των Επιτροπών, προσδιορίζουν το επάγγελμά του στην Τουρκία (π.χ. ένας σιδηρουργός στην Αθήνα υποδηλώνει το επάγγελμά του στη Σινασό).

Έτσι, για τη Σινασό έχουμε πληροφορίες για το επάγγελμα στην Ελλάδα για 302 άτομα. Οι κύριες ασχολίες τους (> 3 άτομα) ήσαν:

αμπελουργός	104	μάγειρας	11	ιχθυέμπορος	4	ξενοδόχος	3
έμπορος	39	υπάλληλος	10	νηματοουργός	4	κτηματίας	3
παντοπώλης	20	εργάτης	10	πωλητής καταστήματος	4	έμπορος χρωμάτων & σιδηρικών	3
κηπουρός	16	ράπτης	7	αρτοποιός	3	δάσκαλος	3
		υποδηματοποιός	5	μεσίτης	3	εμποροϋπάλληλος	3

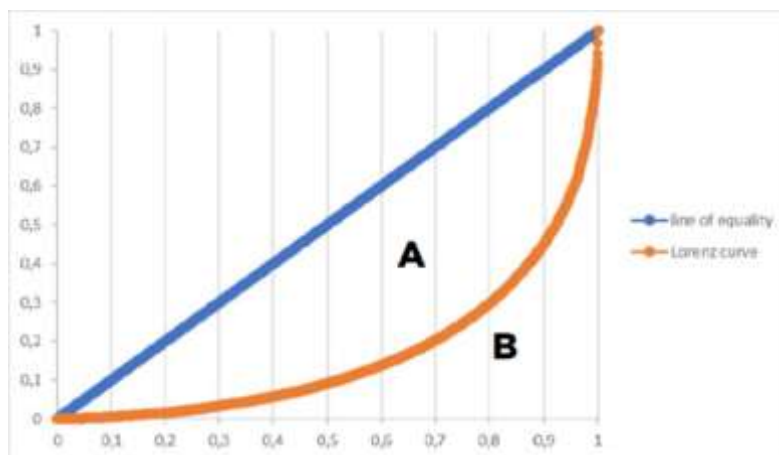
β) Ανισότητες στην κατά κεφαλή αξία των περιουσιακών στοιχείων μεταξύ των οικισμών της μελέτης. Οι αξίες σε ΧΛΤ

Οικισμός	Αξία κατά κεφαλή
Προκόπι (μέσος όρος των 2 επιτροπών)	632.92
Συνασός	403.24
Ευμορφοχώρι	627.30
Ποτάμια	401.82

γ) Περιουσιακές ανισότητες μεταξύ των Ρωμιών κατοίκων κάθε οικισμού

Υπολογίζοντας το ποσοστό της εκτιμηθείσας αξίας κάθε ατόμου επί του συνόλου των περιουσιών σε καθένα από τους 4 οικισμούς, παράγουμε αθροιστικά ποσοστά ιδιοκτησίας και από αυτά δημιουργούμε ειδικά διαγράμματα διασποράς, που ονομάζονται καμπύλες Lorenz, που δείχνουν την ανισότητα της κατανομής των ιδιοκτησιών.

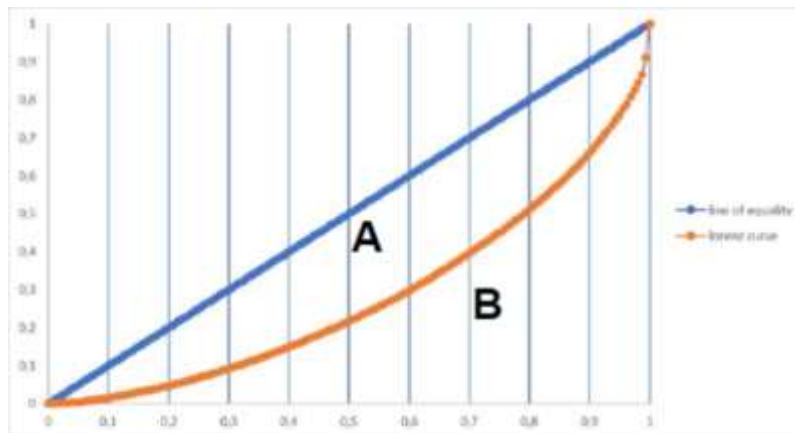
I. Καμπύλη Lorenz Προκοπίου

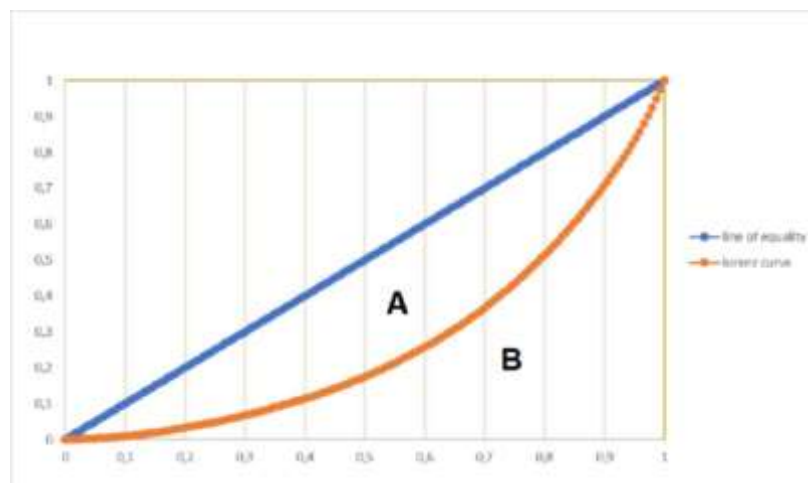
II. Καμπύλη Lorenz Συνασού

III. Καμπύλη Lorenz Ευμορφοχωρίου

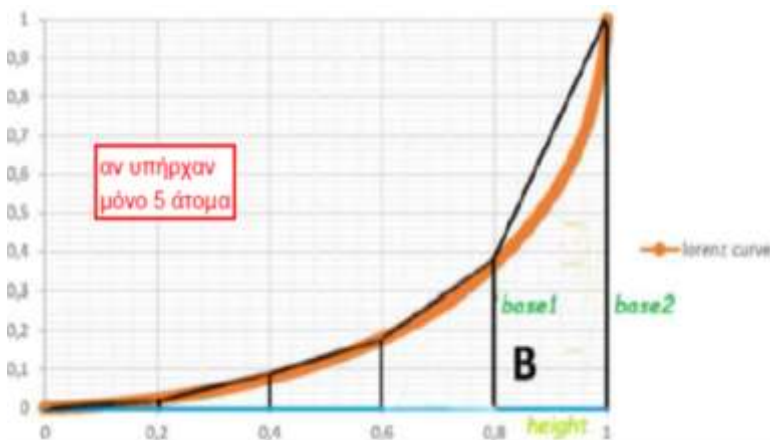

IV. Καμπύλη Lorenz Ποταμιών

Αυτές οι καμπύλες δημιουργούν δύο επιφάνειες A και B. Όσο μεγαλύτερη η επιφάνεια A, τόσο μεγαλύτερη η ανισότητα. Έτσι υπολογίζουμε το εμβαδόν της επιφάνειας B, προσθέτοντας το εμβαδόν των τραπεζιών ως το ημιάθροισμα των δύο παράλληλων (κάθετων) πλευρών επί το ύψος (οριζόντια πλευρά). Η επιφάνεια A είναι $(0,5 - B)$. Αυτό δίνει το συντελεστή Gini: $A / (A+B)$, που μετράει το επίπεδο της ανισότητας.

Ο συντελεστής Gini κατά οικισμό όπως στον πίνακα

Προκόπι	0.668	χειρότερη
Σινασός	0.595	υψηλή ανισ
Ευμορφοχώρι	0.437	μέση ανισ
Ποτάμια	0.458	μέση ανισ

δ) Ανάλυση των αποκλίσεων εκτιμηθείσας/δηλωθείσας αξίας.

Αυτό μας δίνει είτε το βαθμό αυστηρότητας κάθε εκτιμητικής επιτροπής, είτε το βαθμό υπερεκτίμησης των περιουσιών τους από τους κατοίκους ενός οικισμού

Επιτροπή	Μεσος όρος δηλωθείσας/ εκτιμηθείσας αξίας
Προκόπι (επιτροπή Αθήνας)	(έλλειψη στοιχείων δηλωθείσας αξίας)
Προκόπι (επιτροπή Χαλκίδας)	20.24%
Σινασός	52.76%
Ευμορφοχώρι	42.08%
Ποτάμια	47.66%

Γνωρίζουμε ότι οι επιτροπές ακολουθούσαν τις οδηγίες των κυβερνήσεων για μεγάλες περικοπές στα αιτούμενα ποσά, δεδομένου ότι αυτές οι αρχικές προκαταβολές θα δίνονταν από την ελληνική κυβέρνηση, η οποία αναγκάστηκε να λάβει 2 εξωτερικά δάνεια για να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της.

ε) Άλλες στατιστικές προσεγγίσεις

Ειδικά τα ευρητήρια μας δίνουν και άλλες στατιστικές πληροφορίες, όπως τα συνολικά εκτιμηθέντα ποσά ανά επιτροπή κ.λπ. Δυστυχώς, δεν υπήρχαν ακριβείς οδηγίες για τη σύνταξη των πρακτικών και των ευρητηρίων, με αποτέλεσμα οι επιτροπές να ενεργούν με δική τους πρωτοβουλία, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε μη συγκρίσιμα δεδομένα.

3. Γεωγραφικά δεδομένα

Βάση πληροφοριών των οικισμών προέλευσης των προσφύγων και έμμεσος προσδιορισμός του ρωμαϊκού πληθυσμού των οικισμών αυτών.

Στα περισσότερα από τα πρακτικά υπάρχουν περιγραφές της γειτονιάς όπου βρισκόταν ένα σπίτι ή το τοπωνύμιο όπου βρισκόταν ένα χωράφι. Σε μεγαλύτερες πόλεις, όπως η Σμύρνη, αναφέρεται συνήθως η ακριβής διεύθυνση (οδός - αριθμός) ενός ακινήτου.

Αντιμετωπίζουμε δυσκολίες στον εντοπισμό των γεωγραφικών θέσεων ακόμη και των ίδιων χωριών, ιδίως εκείνων που έχουν εγκαταλειφθεί ή μεταφερθεί. Προσπαθούμε να βρούμε πηγές με τις σχέσεις των παλαιών και των σημερινών ονομάτων αυτών των χωριών ή περιοχών. Σε πολλές περιπτώσεις βρίσκουμε λάθη σε αυτές τις πηγές. Καθώς το οδικό δίκτυο έχει αλλάξει, οι προφορικές περιγραφές των παλαιών πηγών δεν μας εξυπηρετούν.

Τα πρακτικά μας δίνουν τις παλιές και συνήθως τις ελληνικές ονομασίες αυτών των περιοχών. Ίσως πολλά από αυτά να είναι γνωστά μέχρι σήμερα.

Ένα παράδειγμα σχετικά με τις τοποθεσίες (γειτονιές ή τοπωνύμια) μπορούμε να βρούμε στα πρακτικά της Σινασού.

Γειτονιές
Γενή
Λουλά
Κήπος
Γαβρά
Καπαλού
Γιοκαρί

Τοπωνύμια				
<u>Αγαλή</u>	Κατιλλίκ	Katillik	Παΐς Ντεγερόν	Τσερίκα
Αη Λιάς	Εσκι Γενιτζέ	Κεντελίκ	Πας Ντεγερμάν	Τσιτσέρια
Αϊρλίκ Τσομεζί	Φαντριάκι	Keredi (Kara)	Πεί Ντερεσί	Τσομτσαλί
Αϊρλίκ Τζουμά	Γαλάσια	Κερεπόζ	Πλακονάρια	Τζαλίκ Μπου-
Βιτσαξί Ντεγερμαν	Γαράκλησσα	Κιοκ Τσακάλ	Ποτάμι	Τζαματζαλού
Χαρμάν Γερί	Γαβρά	Κόματα	Τοπόθ ντερέ	Ουζούν Γιαζί
Χασάν ή Χασέ Ντερέ	Γοργορη	Κουρτ ή Κουδ ντερέ	Τσαϊ παγί	Γιαζί παλί
Χισάρι	Κάλασα	Λόφος	Τσαμαριά	Γενιτζέ
Νταγ τεπέ	Καναβούρι	Μαχητήριον	Τσαμταλούδια	Ζεγκίν Τσαϊ
Νεντε ή Ντερέ Καγιά	Καρά	Μελίτα	Τσελίκ μουγάρ	Ζολότα

Οι τόποι εγκατάστασης στην Ελλάδα των Ρωμιών από το Προκόπι, τη Σινασό και τα γύρω χωριά.

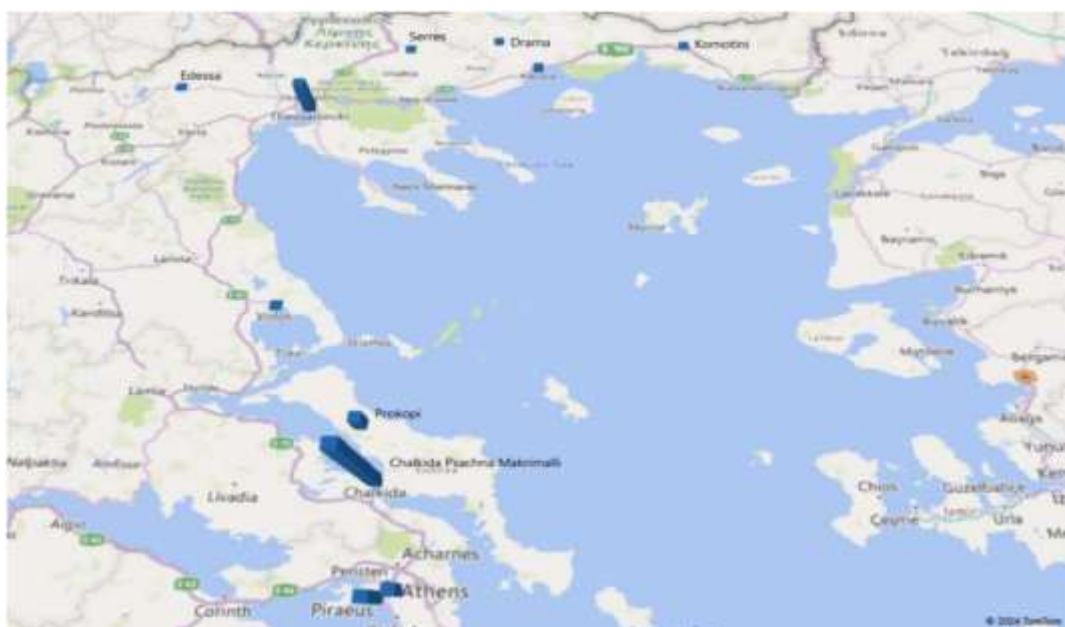
Η ανάλυσή μας βασίζεται και στο υλικό που ψηφιοποιήσαμε, αλλά βασικά στα αρχειακά δεδομένα που αντλήσαμε από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και την Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων (ως οι φορείς που κατέβαλαν τις αποζημιώσεις στους πρόσφυγες).

Με τις πληροφορίες που αποκτήσαμε δημιουργήσαμε κυκλικά διαγράμματα και ραβδογράμματα σε χάρτη, σύμφωνα με τους τόπους εγκατάστασης στην Ελλάδα για τους ανθρώπους ενός συγκεκριμένου τόπου καταγωγής.

Σημείωση: Τα στοιχεία βασίζονται μόνο σε όσους υπέβαλαν εμπρόθεσμες δηλώσεις ιδιοκτησίας και εγκρίθηκαν από τις επιτροπές.

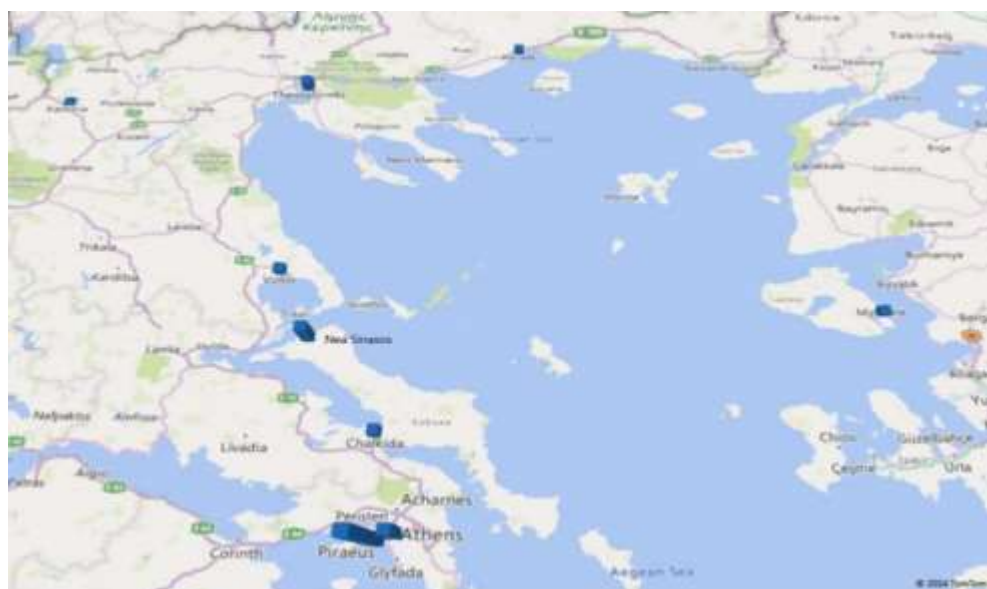
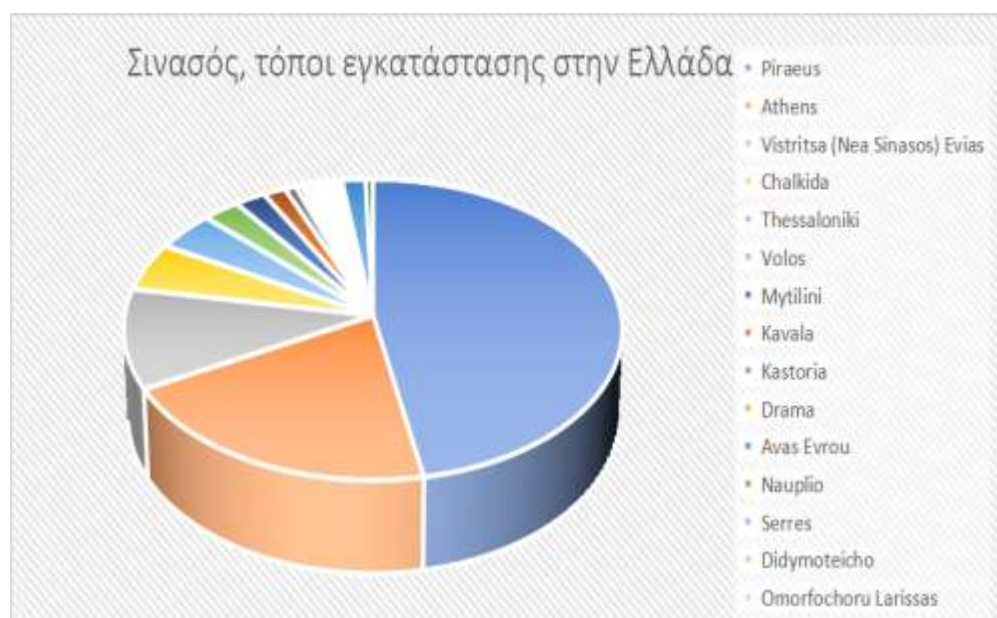
1. Πρόσφυγες από Προκόπι

α/α	τόπος εγκατάστασης στην Ελλάδα	αριθμός ατόμων	ποσοστό	αθροιστικό ποσοστό
1	Χαλκίδα - Ψαχνά	909	0.427764706	0.427764706
2	Πειραιάς	344	0.161882353	0.589647059
3	Θεσσαλονίκη	249	0.117176471	0.706823529
4	Αθήνα	192	0.090352941	0.797176471
5	Προκόπι Εύβοιας	160	0.075294118	0.872470588
6	Μακρυμάλλη Εύβοιας	60	0.028235294	0.900705882
7	Καβάλα	25	0.011764706	0.912470588
8	Δράμα	15	0.007058824	0.919529412
9	Κομοτινή	13	0.006117647	0.925647059
10	Βόλος	12	0.005647059	0.931294118

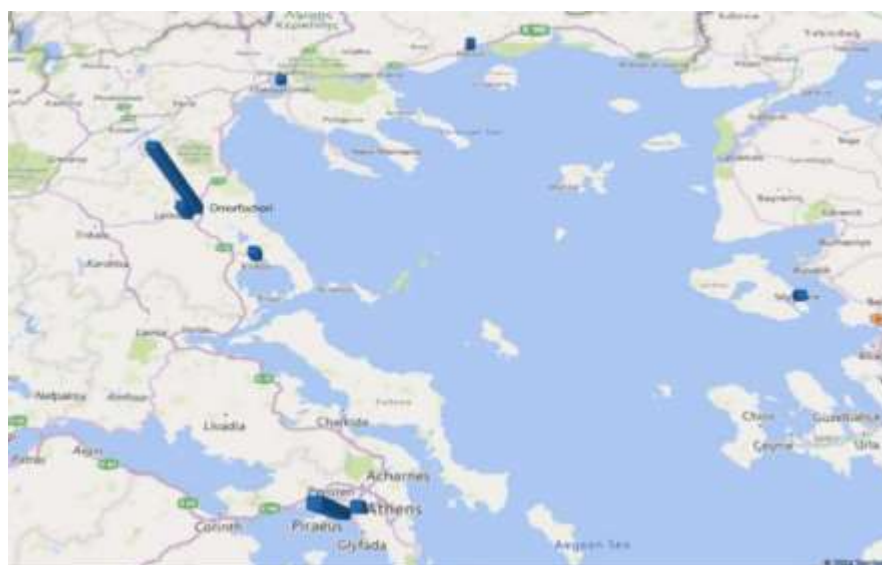
2. Πρόσφυγες από τη Σινασό

α/α	τόπος εγκατάστασης στην Ελλάδα	αριθμός ατόμων	ποσοστό	αθροιστικό ποσοστό
1	Πειραιάς	536	0.470175439	0.470175439
2	Αθήνα	230	0.201754386	0.671929825
3	Βιστρίτσα (Νέα Σινασός Εύβοιας)	122	0.107017544	0.778947368
4	Χαλκίδα	59	0.051754386	0.830701754
5	Θεσσαλονίκη	48	0.042105263	0.872807018
6	Βόλος	30	0.026315789	0.899122807
7	Μυτιλήνη	25	0.021929825	0.921052632
8	Καβάλα	18	0.015789474	0.936842105
9	Καστοριά	9	0.007894737	0.944736842
10	Δράμα	5	0.004385965	0.949122807

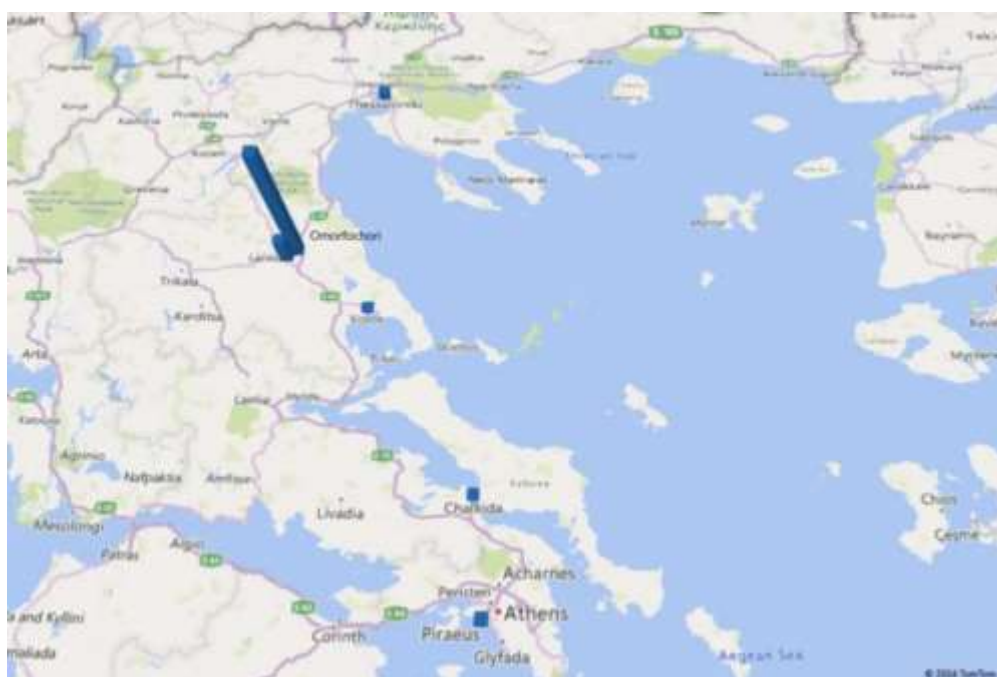
3. Πρόσφυγες από Ευμορφοχώρι

α/α	τόπος εγκατάστασης στην Ελλάδα	αριθμός ατόμων	ποσοστό	αθροιστικό ποσοστό
1	Πειραιάς	87	0.360995851	0.360995851
2	Ομορφοχώρι Λάρισας	71	0.294605809	0.65560166
3	Αθήνα	19	0.078838174	0.734439834
4	Λάρισα	14	0.058091286	0.79253112
5	Βόλος	10	0.041493776	0.834024896
6	Καβάλα	7	0.029045643	0.863070539
7	Μυτιλήνη	5	0.020746888	0.883817427
8	Θεσσαλονίκη	5	0.020746888	0.904564315
9	Χαλκίδα	4	0.01659751	0.921161826
10	Βέροια	4	0.01659751	0.937759336

4. Πρόσφυγες από Ποτάμια

α/α	τόπος εγκατάστασης στην Ελλάδα	αριθμός ατόμων	ποσοστό	αθροιστικό ποσοστό
1	Ομορφοχώρι Λάρισας	182	0.581469649	0.581469649
2	Πειραιάς	41	0.130990415	0.712460064
3	Λάρισα	40	0.127795527	0.840255591
4	Θεσσαλονίκη	9	0.028753994	0.869009585
5	Χαλκίδα	6	0.019169329	0.888178914
6	Βόλος	4	0.012779553	0.900958466
7	Αθήνα	3	0.009584665	0.910543131
8	Νέα Φλογητά Χαλκιδικής	3	0.009584665	0.920127796
9	Αραβησσός Πέλλας	2	0.006389776	0.926517572
10	Χανιά	2	0.006389776	0.932907348

4. Προσωπική πληροφόρηση

Συναισθηματικός χαρακτήρας στην ανεύρεση προγόνων, αλλά και της προγονικής παρουσίας που εγκαταλείφθηκε.

Ζ) Παράλληλες βάσεις δεδομένων

α) Η περίπτωση του Εργαστηρίου Εφαρμογών Πληροφορικής και Υπολογιστικών Οικονομικών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και των συντελεστών του <https://anatolia-imprints.gr/>

Το Εργαστήριο αυτό ([αρμόδιος κ. Αθανάσιος Σταυρακούδης](http://stavrakoudis.econ.uoi.gr/deth/prosfyges1922.html)) προχώρησε, ανεξάρτητα από την ΟΙ.ΟΜ.ΚΩ., στην αξιοποίηση του «Όνομαστικού Ευρετηρίου Αγροτών Προσφύγων» που συνέταξε η Διεύθυνση Είσπραξης Χρεών της Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων, δημιουργώντας βάση δεδομένων, από όπου προκύπτουν τόσο ο τόπος εγκατάστασης, όσο και ο τόπος προέλευσης κάθε πρόσφυγα, άρα και το σύνολο των προσφύγων κάθε τύπου εγκατάστασης ή προέλευσης. Το υλικό της δουλειάς του εργαστηρίου βρίσκεται στο <http://stavrakoudis.econ.uoi.gr/deth/prosfyges1922.html>

Η λίστα των προσφύγων για λόγους προσωπικών δεδομένων είναι εδώ πετσοκομμένη (π.χ. ΑΘΑΝΑ. ΠΑΡΘΕ. του ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ, αντί ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ ΠΑΡΘΕΝΑ). Το ίδιο Εργαστήριο [ξεκίνησε πλέον να αξιοποιεί τα χειρόγραφα Ευρετήρια των Αστών Προσφύγων \(17 τόμοι που αναφέραμε πιο πάνω\)](#), σε συνδυασμό με τα Μητρώα Αστών προσφύγων, που διαθέτει η ΕΤΕ.

Η όλη εργασία, ιδίως ως προς την επεξεργασία στατιστικών πινάκων και λοιπή ιστορική και στατιστική τεκμηρίωση, με τη χρήση ειδικών λογισμικών, γίνεται σε συνεργασία με το Στέλιο Μιχαλόπουλο (Brown University, ΗΠΑ), τον Ηλία Παπαϊωάννου (London Business School) και λοιπούς συνεργάτες στο <https://anatolia-imprints.gr>.

Εδώ τα ονοματεπώνυμα βρίσκονται ολόκληρα! Η βάση της αναζήτησης είναι απολύτως δωρεάν και δεν υπάρχουν περιορισμοί αναζήτησης.

Η αναζήτηση γίνεται αα) με ονοματεπώνυμο δηλούντος, ββ) με περιοχή προέλευσης (με βάση τις επαρχίες και τους οικισμούς με τις σημερινές γεωγραφικές ενότητες), γγ) με βάση την περιοχή εγκατάστασης στην Ελλάδα (με βάση τους Καλλικρατικούς Δήμους και οικισμούς).

Το αποτέλεσμα της αναζήτησης δεν έχει περιορισμούς. Εμφανίζει όλους τους αναζητούμενους. Παράγει κυκλικά διαγράμματα και ιστογράμματα μιας περιοχής προέλευσης σε τόπους εγκατάστασης στην Ελλάδα και το αντίστροφο.

Η εφαρμογή είναι υπό κατασκευή και σταδιακή ενσωμάτωση των αστών προσφύγων.

β) Η περίπτωση του <https://greekancestry.net/search/>

Εδώ ο Γρηγόρης Κόντος και οι συνεργάτες του μετάγραψαν τα χειρόγραφα συγκεντρωτικά ευρετήρια Αστών και Αγροτών προσφύγων του 1935 σε ψηφιακή βάση.

Η αναζήτηση γίνεται αα) με ονοματεπώνυμο δηλούντος, ββ) με εκτιμητική επιτροπή προέλευσης (με την ονομασία των ευρετηρίων 1935) και / ή Εκκλησιαστική περιφέρεια και πάντα χώρα προέλευσης Τουρκία.

Το σύστημα κλειδώθηκε στις 150 πρώτες εγγραφές. Δεν έχει στοιχεία εγκατάστασης στην Ελλάδα. Αν ζητήσεις τη σελίδα του ευρετηρίου, σου δίνει την αντίστοιχη σελίδα του Ευρετηρίου με μοναδική πληροφορία από ποιο Μητρώο προέρχεται έναντι 8,99\$ κατ' άτομο.

Η) Συλλογή νόμων, βιβλιογραφίας

Έγινε μια προσπάθεια συλλογής καταρχήν του υλικού:

α) της ελληνικής νομοθεσίας. Έχουν συγκεντρωθεί 120 κείμενα νόμων, διαταγμάτων κ.λπ. και φυσικά η συλλογή αυτή δεν είναι εξαντλητική.

β) Παρόμοια έχουν συλλεγεί (ψηφιακά κυρίως) περισσότερα από 110 βιβλία που αφορούν την ανταλλαγή.

Το ψηφιακό υλικό μπορεί να αποστέλλεται σε κάθε ενδιαφερόμενο.

Θ) Μεταφράσεις

Για να έχουμε μια πιο εύχρηστη προσπέλαση σε κείμενα της διεθνούς βιβλιογραφίας μεταφράσαμε τα παρακάτω βιβλία ή κείμενα:

1. Yildirim Onur, *Diplomacy and Displacement, Reconsidering the Turco-Greek Exchange of Populations, 1922-1934* (Routledge, 2006)

ελληνικός τίτλος: Yildirim Onur, *Διπλωματία και Εκτόπιση, Επανεξετάζοντας την ελληνοτουρκική ανταλλαγή πληθυσμών 1922-1934* (υπό έκδοση ΟΙ.ΟΜ.ΚΩ., Μάρτιος 2025)

Λαδάς Στέφανος, *Η Ανταλλαγή των Μειονοτήτων Βουλγαρίας, Ελλάδας και Τουρκίας*

2. Ladas Stephen P., *The Exchange of Minorities, Bulgaria, Greece and Turkey* (The Macmillan Company, 1932)

ελληνικός τίτλος Λαδάς Στέφανος Π., *Η Ανταλλαγή των Μειονοτήτων Βουλγαρίας, Ελλάδας και Τουρκίας* (υπό μελλοντική παρουσίαση).

Δε μεταφράστηκαν προς το παρόν τα κεφάλαια που αφορούν την ελληνοβουλγαρική ανταλλαγή πληθυσμών.

3. Pentzopoulos Dimitri, *The Balkan Exchange of Minorities and its Impact on Greece* (Hurst & Company, 2^η έκδοση 2002)

ελληνικός τίτλος: Πεντζόπουλος Δημήτρης, *Η Βαλκανική Ανταλλαγή Μειονοτήτων και η Επίπτωσή της στην Ελλάδα* (υπό μελλοντική παρουσίαση).

Δε μεταφράστηκε προς το παρόν το Μέρος 2 Οι πρόσφυγες αποδέχονται την Ελλάδα

4. Morack Ellinor, *The Dowry of the State? The Politics of Abandoned Property and the Population Exchange in Turkey 1922-1945* (University of Bamberg Press, 2017)

ελληνικός τίτλος: Morack Ellinor, *Η προίκα του κράτους; Η πολιτική της εγκαταλελειμμένης περιουσίας και της ανταλλαγής πληθυσμών στην Τουρκία, 1921-1945* (υπό μελλοντική παρουσίαση)

5. Membres neutres de la Commission Mixte pour l'échange des populations grecques et turques, *Avis Consultatif sur la question de la liquidation des biens des échangeables. Emis en vertu de l'article 4 de la Convention gréco-turque signée à Ankara, le 10 Juin 1930* (12 Juin 1930)

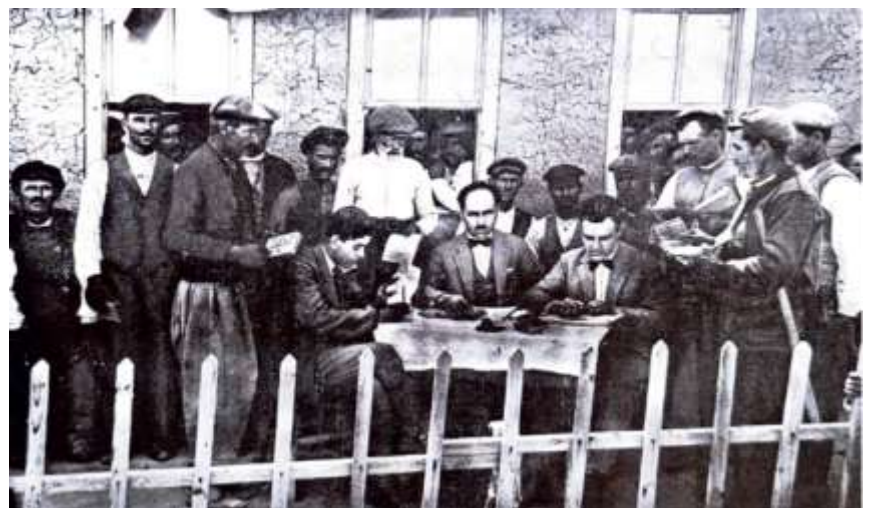
ελληνικός τίτλος: Ουδέτερα μέλη της Μικτής Επιτροπής της ελληνοτουρκικής ανταλλαγής πληθυσμών *Συμβουλευτική Γνώμη στο ζήτημα της εκκαθάρισης των περιουσιακών στοιχείων των ανταλλάξιμων. Εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 4 της ελληνο-τουρκικής Σύμβασης που υπογράφηκε στην Άγκυρα στις 10 Ιουνίου 1930* (12 Ιουνίου 1930).

Συνδιάσκεψη Λοζάνης 20.11.1922 – 23.7.1923: Τα Επίσημα Πρακτικά των Διαπραγματεύσεων.

Η ίδρυση της Νέας
Νεοκαισάρειας
στην Ήπειρο

Πρόσφυγες συναντιούνται
με εκπροσώπους της
Επιτροπής Αποκατάστασης
Προσφύγων

Σύντομη Παρουσίαση του έργου της Ψηφιοποίησης του Αρχείου των Προσφυγικών Περιουσιακών Δηλώσεων 1922.

Δήμητρα Τσέτσικα

Η ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας το 1923, στο πλαίσιο της **Συνθήκης της Λωζάνης**, αποτέλεσε μία από τις μεγαλύτερες υποχρεωτικές μετακινήσεις πληθυσμών στην ιστορία. Περισσότεροι από **1,2 εκατομμύρια Έλληνες Ορθόδοξοι** αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους στη Μικρά Ασία, την Ανατολική Θράκη και τον Πόντο, ενώ περίπου **400.000 Μουσουλμάνοι** εγκατέλειψαν την Ελλάδα.

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που προέκυψαν από αυτή τη διαδικασία ήταν η **τύχη των περιουσιών** που άφησαν πίσω τους οι πρόσφυγες. Στην Τουρκία, οι περιουσίες των Ρωμιών Χριστιανών καταγράφηκαν, κατασχέθηκαν ή διανεμήθηκαν σε μουσουλμάνους πρόσφυγες από τα Βαλκάνια και την Κρήτη. Παράλληλα, στην Ελλάδα, το κράτος επιχείρησε να αποκαταστήσει τους Έλληνες πρόσφυγες με τη διανομή μουσουλμανικών περιουσιών, αν και η διαδικασία αυτή δεν ήταν ισοδύναμη με την απώλεια που υπέστησαν.

Στόχοι της Έρευνας:

Στο πλαίσιο των εθελοντικών δράσεων της ΟΙ.ΟΜ.ΚΩ υπό το αμέριστο ενδιαφέρον και τις ενδεδειγμένες προσπάθειες του Προέδρου της και Ομ. Καθ. ΕΜΠ κου Ν. Ουζούνογλου ξεκίνησε από το 2018 η προσπάθεια ψηφιοποίησης και μετεγγραφής των Αρχείων Δηλώσεων Προσφυγικών Περιουσιών των πληθυσμών της Μ. Ασίας, Αν. Θράκης και του Πόντου που εκδιώχτηκαν από τις πατρογονικές εστίες πριν, κατά τη διάρκεια και με την ολοκλήρωση της Μικρασιατικής καταστροφής το 1924.

Η παρούσα αυτή εργασία στοχεύει να βοηθήσει στην ανάδειξη της ιστορικής, οικονομικής και κοινωνικής διάστασης των εγκαταλελειμμένων περιουσιών των Ρωμιών Χριστιανών προσφύγων του 1922. Το υλικό εργασίας μας προέρχεται από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους και επεκτάθηκε στο ιστορικό αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος με σκοπό να συγκεντρώσουμε επιπλέον υλικό που αφορά τους αστικούς και αγροτικούς πληθυσμούς που πήραν το δρόμο της προσφυγιάς. Συγκεκριμένα η εργασία μας επιδιώκει να:

Τεκμηριώσει και χαρτογραφήσει τις εγκαταλελειμμένες περιουσίες

Μέσω ανάλυσης αρχειακών πηγών, να εντοπίσει το είδος, την αξία και τη γεωγραφική κατανομή των περιουσιών που εγκαταλείφθηκαν στην Μ. Ασία.

Να αποτυπώσει τη νομική και διοικητική διαχείριση αυτών των περιουσιών από το ελληνικό κράτος.

Αναλύσει τις οικονομικές συνέπειες της απώλειας περιουσιών με το

Να διερευνήσει τον οικονομικό αντίκτυπο στους πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα και τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν στην αποκατάστασή τους.

Να εξετάσει τις πολιτικές αποζημίωσης και ανταλλαγής περιουσιών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Αποτυπώσει την κοινωνική και πολιτισμική διάσταση της απώλειας με το

Να αναδείξει τις συνέπειες της αναγκαστικής μετεγκατάστασης στις τοπικές κοινωνίες και στις ταυτότητες των προσφύγων.

Συμβάλει στη διατήρηση της ιστορικής μνήμης και στη δημόσια συζήτηση

Να προωθήσει τη μελέτη των προσφυγικών περιουσιών ως εργαλείο κατανόησης της προσφυγικής εμπειρίας και της διαχείρισης βίαιων μετακινήσεων πληθυσμών.

Να ανοίξει τον διάλογο για τη σημασία της αρχαικής τεκμηρίωσης και της ιστορικής δικαιοσύνης σε ζητήματα απώλειας και αναγκαστικής απαλλοτρίωσης περιουσιών.

Η **σημασία μιας τέτοιας εργασίας έρχεται να αναδείξει** την οικονομική και κοινωνική διάσταση του προσφυγικού ζητήματος και την καλύτερη κατανόησή του.

Όσον αφορά την Οικονομική Διάσταση

Απώλεια περιουσιών και οικονομικές συνέπειες

Οι πρόσφυγες του 1922 αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν ακίνητες και κινητές περιουσίες (κατοικίες, επιχειρήσεις, καλλιεργήσιμες εκτάσεις).

Η απώλεια αυτή σήμαινε την οικονομική τους αποδυνάμωση και την ανάγκη επανεκκίνησης της ζωής τους από το μηδέν στην Ελλάδα.

Η καταγραφή και μελέτη αυτών των περιουσιών αναδεικνύει το οικονομικό μέγεθος της προσφυγικής κρίσης.

Μία δεύτερη οικον. Διάσταση είναι ο Αντίκτυπος στις οικονομίες των δύο χωρών

Οι περιουσίες που εγκαταλείφθηκαν στην Τουρκία ενσωματώθηκαν στην οικονομία του τουρκικού κράτους και χρησιμοποιήθηκαν από τους ανταλλάξιμους μουσουλμάνους πρόσφυγες.

Στην Ελλάδα, η έλευση των προσφύγων επέφερε οικονομική πίεση, αλλά παράλληλα συνέβαλε και στην ανάπτυξη νέων παραγωγικών τομέων (γεωργία, βιοτεχνία). Επιπλέον

Ο ρόλος των κρατικών και διεθνών ρυθμίσεων

Η ανταλλαγή περιουσιών ρυθμίστηκε μέσα από τη Συνθήκη της Λωζάνης, αλλά υπήρξαν αδικίες και ανισότητες στην αποζημίωση των προσφύγων.

Η αποκατάσταση μέσω της διανομής γης και της στέγασης των προσφύγων στην Ελλάδα επηρέασε τη χωροταξική και οικονομική ανάπτυξη του ελληνικού κράτους.

Όσον αφορά στην Κοινωνική Διάσταση

Αλλαγές στη δημογραφική σύνθεση

Η μαζική εισροή προσφύγων άλλαξε το κοινωνικό τοπίο της Ελλάδας, με τη δημιουργία νέων συνοικιών και κοινοτήτων.

Στην Τουρκία, η απομάκρυνση των Ρωμιών σήμαινε την εξαφάνιση ακμαίων κοινοτήτων με πολιτιστική και οικονομική συμβολή.

Κοινωνική ένταξη και προκλήσεις

Οι πρόσφυγες αντιμετώπισαν δυσκολίες στην ένταξή τους, καθώς ήρθαν αντιμέτωποι με προκαταλήψεις από τον γηγενή πληθυσμό.

Η καταγραφή των περιουσιών τους λειτουργεί ως μαρτυρία τόσο της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασής τους πριν την προσφυγιά όσο και του κοινωνικού αποκλεισμού που βίωσαν, αλλά και του αγώνα τους για επιβίωση.

Μια 3^η παράμετρος της Κοινωνικής Διάστασης αφορά στη Συλλογική μνήμη και ιστορική δικαιοσύνη

Η μελέτη των εγκαταλελειμμένων περιουσιών συμβάλλει στη διατήρηση της ιστορικής μνήμης και στην κατανόηση των συνεπειών της βίαιης μετεγκατάστασης πληθυσμών.

Επιτρέπει επίσης να τεθούν ερωτήματα σχετικά με την αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας και τη δυνατότητα μιας ηθικής δικαίωσης.

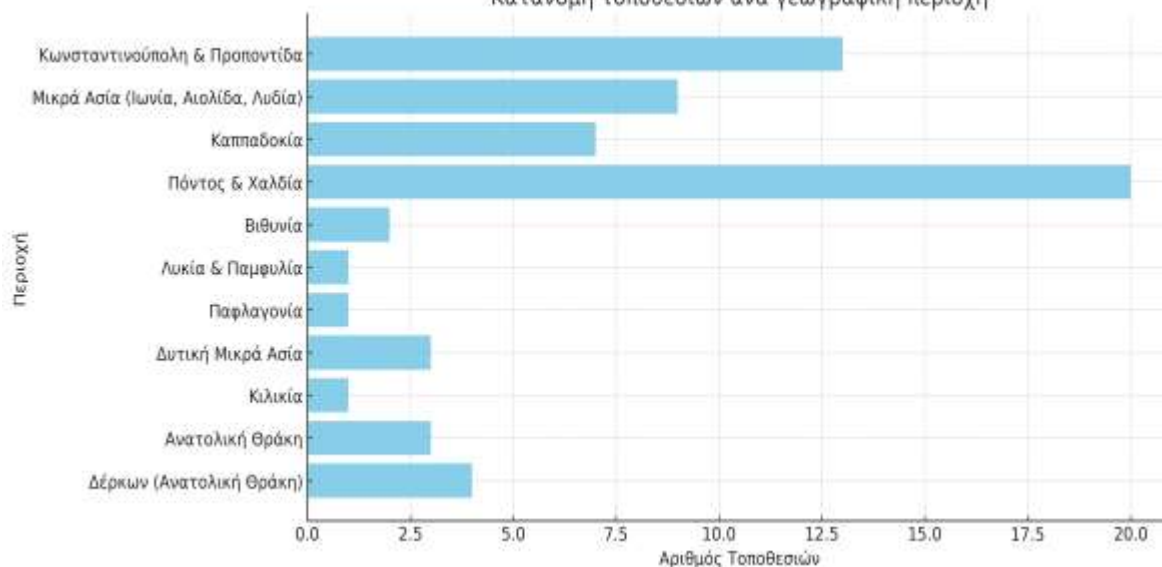
Αυτά τα στοιχεία δείχνουν ότι η μελέτη του θέματος δεν αφορά μόνο το παρελθόν, αλλά και σύγχρονες συζητήσεις για την προσφυγιά, την οικονομική απώλεια και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Περιγραφή του Αρχειακού Υλικού που χρησιμοποιήθηκε:

Η έρευνα βασίζεται σε πρωτογενές αρχειακό υλικό από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, το οποίο επιτρέπει την ανασύσταση της εικόνας των εγκαταλελειμμένων περιουσιών των Χριστιανών προσφύγων του 1922. Έχουν επεξεργαστηκαν μέχρι τώρα 126 περιπτώσεις Επιτροπών για αντίστοιχες Κοινότητες από 68 εθελοντές της Οικουμενικής Ομοσπονδίας Κωνσταντινοπολιτών σε ένα χρονικό διάστημα περίπου 7 ετών.

Το υλικό που αποτελεί επίσημο κρατικό αρχειακό υλικό περιλαμβάνει καταγραφές προσφυγικών περιουσιών πέρα από τα προσωπικά στοιχεία κάθε ενδιαφερόμενου, τόπο προέλευσης, εγκατάστασης, την αποτίμηση της περιουσιακής κατάστασης όπως δηλώθηκε αλλά και όπως επιδικάστηκε τελικά ως αποζημίωση. Εστίασαμε στην αποδελτίωση των Ευρετηρίων ώστε να έχουμε μία εποπτική εικόνα των ονομάτων, κατά κανόνα αρχηγούς

Κατανομή τοποθεσιών ανά γεωγραφική περιοχή

Περιοχή	Τοποθεσίες
Κωνσταντινούπολη & Προποντίδα	40 Εκκλησιές, Χαλκηδόνα, Κωνσταντινούπολη, Ραιδεστός, Ηράκλεια Προποντίδας, Κιοσελέζ, Πάνιδος, Αρμουτλί-Νικομήδεια (Κίος), Ορτάκιοι Νικαίας, Φουλατζίκ Νικομήδειας, Βουρχανιέ-Χουδί Νικαίας, Κιουπλιά-Σογιούτ, Μπάσκιοι Νικαίας
Μικρά Ασία (Ιωνία, Λιολίδα, Λυδία)	Σμύρνη, Μπουρνόβα Σμύρνης, Κουκλουτζά Σμύρνης, Βουρλά, Μενεμένη Εφέσου, Αλάτσατα, Κρήνη (Τσεσμέ), Ουσάκ Φιλαδελφείας (Κουλά, Γκιολντέ Φιλαδελφείας)
Καππαδοκία	Καισάρεια-Μουταλάσκη, Ικόνιο (Φερτέκιοι, Νιγδή), Προκόπι, Σινασός, Ιντζέσου, Ανακού
Πόντος & Χαλδία	Τραπεζούντα, Κρώμνη Χαλδίας, Πόντος/Χαλδία-Τσολόχαινα, Χόψα Γολής, Χεροιάνων και Κερασούντος, Αδύσσης και Τσίτης (Σίδης Χαλδίας), Θέμπεδα Χαλδίας, Αγρίδι, Καρλούκ, Ασσού, Καρακαντζή, Κάνλιτζα, Χώτς, Αγ. Βασίλειος, Κιθαραίνης, Χολομάνα, Ζερφυρί, Λειβάδια, Κοινόνισα, Ροδόπολη Αρμένι
Βιθυνία	Οδεμήσιον-Πυργί, Αρμουτλί-Νικομήδεια (Κίος)
Λυκία & Παμφυλία	Μούγλα Ηλιουπόλεως
Παφλαγονία	Αμισός (Σαμψούντα)
Δυτική Μικρά Ασία	Κυδωνίες-Μοσχονήισα, Αρτάκη Κυζίκου, Προύσα
Κιλικία	Άδανα
Ανατολική Θράκη	Καραγάτς Αδριανούπολης, Ορτακτσή Αδριανούπολης, Δαρδανέλλια
Δέρκων (Ανατολική Θράκη)	Αγ. Γεωργίου, Ντομούζ Ντερέ, Πύργου, Λύτρες

οικογενειών αλλά και συνδικαιούχους σε οικογενειακά μερίδια, το τόπο Τραπεζικού Υποκαταστήματος που θα μπορούσε κάποιος να εισπράξει το ποσό που του επιδικάζεται ως αποζημίωση και που αποτελεί τεκμήριο μιας πρώτης, τουλάχιστον, εγκατάστασης.

Κρίσιμο στοιχείο των ευρετηρίων είναι ο αριθμός πράξης, γιατί μας διασυνδέει με τους τόμους των πρακτικών κάθε περιοχής. Στα πρακτικά υπάρχει ακριβώς η δηλωθείσα περιουσία κάθε πρόσφυγα. Όχι μόνο ως δηλωθείσα αξία, αλλά και με ανάλυση των επιμέρους στοιχείων της (σπίτια, αγροί, άλλα κτίσματα, ζώα, έπιπλα, εργαλεία κλπ).

Η δήλωση και η εκτίμηση γινόταν σε χρυσές λίρες Τουρκίας (περίπου 0,92 χρυσής λίρας Αγγλίας).

Γιατί είναι σημαντικό το συγκεκριμένο υλικό:

Προκλήσεις και Περιορισμοί της Έρευνας

Η μελέτη των εγκαταλελειμμένων περιουσιών των Ρωμιών προσφύγων του 1922 παρουσιάζει σημαντικές προκλήσεις και περιορισμούς, τόσο σε επίπεδο προσβασιμότητας των πηγών όσο και σε ζητήματα ερμηνείας των δεδομένων.

1. Περιορισμένη και Κατακερματισμένη Πρόσβαση στα Αρχεία

Έλλειψη πλήρους αρχειακού υλικού: Πολλά αρχεία, είτε δεν είναι προσβάσιμα στο κοινό είτε έχουν υποστεί απώλειες λόγω φθοράς ή καταστροφής ή υπάρχει αδυναμία εντοπισμού τους.

Διασπορά εγγράφων: Τα σχετικά έγγραφα βρίσκονται σε διάφορους φορείς γεγονός που δυσκολεύει τη συνολική τεκμηρίωση.

Παρά τις δυσκολίες, η έρευνα επιδιώκει να ξεπεράσει αυτούς τους περιορισμούς μέσω της συνδυαστικής χρήσης της **συγκριτικής ανάλυσης πηγών, της χρήσης ποικίλων μεθόδων τεκμηρίωσης και της διασταύρωσης δεδομένων**, με εργαλεία **ποσοτικά και ποιοτικά** με σκοπό την όσο το δυνατόν ακριβέστερη και αντικειμενικότερη καταγραφή των πληροφοριών, εξασφαλίζοντας τόσο **αριθμητική ακρίβεια** όσο και **κοινωνιολογική κατανόηση** της προσφυγικής εμπειρίας.

Μιλώντας για Αποτελέσματα και Ευρήματα

Η ανάλυση του αρχειακού υλικού αποκαλύπτει πολύτιμα δεδομένα σχετικά με τις εγκαταλελειμμένες περιουσίες των Ρωμιών Χριστιανών προσφύγων του 1922.

1. Αριθμός και Κατανομή των Καταγεγραμμένων Περιουσιών

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα αρχεία, εκτιμάται ότι πάνω από 1.200.000 Έλληνες Ορθόδοξοι εγκατέλειψαν τις εστίες τους στη Μικρά Ασία, την Ανατολική Θράκη και τον Πόντο.

Οι ελληνικές περιουσίες που εγκαταλείφθηκαν στην Τουρκία ανέρχονται σε δεκάδες χιλιάδες ακίνητα, περιλαμβάνοντας:

Αστικές κατοικίες: Ιδιαίτερα σε μεγάλες πόλεις όπως η Σμύρνη, η Κωνσταντινούπολη (παρότι εξαιρέθηκε από την ανταλλαγή), η Προύσα και η Τραπεζούντα.

Αγροτικές εκτάσεις: Σημαντικό μέρος των περιουσιών αποτελούσαν καλλιεργήσιμες εκτάσεις, αμπελώνες και ελαιώνες.

Εμπορικά ακίνητα: Καταστήματα, βιοτεχνίες και αποθήκες που ανήκαν σε Έλληνες εμπόρους.

Θρησκευτικά και κοινοτικά κτίρια: Εκκλησίες, σχολεία, νοσοκομεία και κοιμητήρια, τα οποία είτε εγκαταλείφθηκαν είτε μετατράπηκαν σε άλλες χρήσεις.

2. Τοποθεσίες και Γεωγραφική Κατανομή (πίνακας)

Οι περισσότερες εγκαταλελειμμένες περιουσίες εντοπίζονται στις εξής περιοχές:

Ιωνία (Σμύρνη, Αϊβαλί, Πέργαμος, Ερυθραία)

Πόντος (Τραπεζούντα, Κερασούντα, Σαμψούντα)

Βιθυνία και Προποντίδα (Νικομήδεια, Προύσα, Κωνσταντινούπολη – κυρίως προάστια)

Νότια Μικρά Ασία (Αττάλεια, Αλάγια)

4. Μπορούμε να προσδιορίσουμε Οικονομικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις

Οι πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα συχνά βρέθηκαν σε **δυσχερή οικονομική κατάσταση**, η ενσωμάτωση τους ήταν δύσκολη, με αρχική **ανεργία, φτώχεια και κοινωνικές εντάσεις**, αν και μεσοπρόθεσμα συνέβαλαν στην **ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας**.

Στην Τουρκία, η ανακατανομή των ελληνικών περιουσιών στήριξε την οικονομική ενίσχυση των μουσουλμάνων προσφύγων, συμβάλλοντας στην αλλαγή της κοινωνικής και οικονομικής δομής των περιοχών όπου υπήρχαν ελληνικές κοινότητες.

Η απώλεια περιουσιών είχε **μακροχρόνιες συνέπειες στη συλλογική μνήμη** των προσφυγικών οικογενειών, που μέχρι σήμερα διατηρούν αναφορές στα χαμένα σπίτια και εδάφη των προγόνων τους.

5. Μακροχρόνιες Επιπτώσεις και Συλλογική Μνήμη

Οι χαμένες περιουσίες των Ρωμιών εξακολουθούν να αποτελούν **μνημονικό τραύμα** για τους απογόνους των προσφύγων.

Στην Ελλάδα, η μνήμη της Μικρασιατικής Καταστροφής ενισχύθηκε από τη **διατήρηση αρχειακού υλικού, προφορικών μαρτυριών και προσφυγικών συλλόγων**.

Στην Τουρκία, η ελληνική παρουσία έχει **αποσιωπηθεί ή μετασηματιστεί**, με την ελάχιστη διατήρηση ελληνικών μνημείων και περιουσιών.

Τα ευρήματα αυτά αναδεικνύουν τη βαθιά οικονομική και κοινωνική διάσταση του προσφυγικού ζητήματος, καθώς και την πολύπλοκη διαδικασία διαχείρισης των εγκαταλελειμμένων περιουσιών στις δύο χώρες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η τύχη των προσφυγικών περιουσιών μετά το 1922 δείχνει τον **κεντρικό ρόλο της ανταλλαγής πληθυσμών στη διαμόρφωση της κοινωνικής και οικονομικής γεωγραφίας Ελλάδας και Τουρκίας**. Η ανακατανομή τους επηρέασε τις ζωές εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων, καθορίζοντας τις οικονομικές συνθήκες και τις μνήμες των προσφύγων για γενιές.

Παρόλο που το θέμα παραμένει ιστορικά και πολιτικά ευαίσθητο, η ανάλυση των αρχείων αποκαλύπτει **τη βαθιά επίδραση της ανταλλαγής στην ιδιοκτησία, τις κοινωνικές δομές και τη μνήμη των εκτοπισμένων πληθυσμών**.

Η συνδυαστική ανάλυση αυτών των πηγών βοηθά στην ανασύσταση της οικονομικής, κοινωνικής και νομικής διάστασης του ζητήματος, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη εικόνα της τύχης των εγκαταλελειμμένων περιουσιών.

Η ανταλλαγή πληθυσμών Ελλάδας-Τουρκίας αποτελεί μια **σπάνια περίπτωση οργανωμένης μετακίνησης με διεθνή συμφωνία**. Ωστόσο, η οικονομική και κοινωνική αδικία που προέκυψε για τους πρόσφυγες ήταν δυσανάλογη του «πολιτικού οφέλους».

Η συγκριτική ανάλυση αναδεικνύει ότι οι περιουσίες των εκτοπισμένων πληθυσμών **σπάνια επιστρέφονται στους αρχικούς ιδιοκτήτες**, ενώ η αποζημίωση εξαρτάται από την πολιτική βούληση των κρατών και το διεθνές περιβάλλον.

Αυτές οι μελέτες αποσκοπούν στο να διευρύνουν το πεδίο της έρευνας και να συμβάλουν σε μια πιο ολοκληρωμένη και πολυδιάστατη κατανόηση των ιστορικών, οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της ανταλλαγής πληθυσμών. Αρχή φόρμας

Η συγκεκριμένη εργασία από τους εθελοντές της ΟΙ.ΟΜ.ΚΩ ανέδειξε τη σημασία του εθελοντισμού στην αποδελτίωση του αρχειακού υλικού που όχι μόνο διασφαλίζει την επιβίωση και την οργάνωση ενός πολύτιμου κομματιού της ιστορίας, αλλά λειτουργεί και ως μοχλός κοινωνικής, ερευνητικής και τεχνολογικής προόδου, συμβάλλοντας στην εποικοδομητική ανάδειξη και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς των προσφυγικών περιουσιών του 1922.

Η εθελοντική εργασία δημιουργεί έναν χώρο όπου οι απόγονοι των προσφύγων και οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να συμβάλλουν ενεργά στη διατήρηση της ιστορίας τους, ενισχύοντας το αίσθημα ταυτότητας και του ανήκειν.

Επιπλέον μέσω της ψηφιοποίησης και οργάνωσης των αρχείων, το υλικό γίνεται πιο προσβάσιμο σε ερευνητές, ιστορικούς, φοιτητές και το ευρύ κοινό, ενισχύοντας την κατανόηση του παρελθόντος.

Ακόμη μέσω της οργάνωσης του υλικού, διευκολύνεται η διενέργεια ερευνητικών μελετών που προσφέρουν βαθύτερες γνώσεις για τις οικονομικές, νομικές και κοινωνικές επιπτώσεις του εκτοπισμού. Συνεργασίες μεταξύ συλλόγων, πολιτιστικών οργανώσεων και ακαδημαϊκών ιδρυμάτων προάγουν το διάλογο και την ανταλλαγή γνώσεων, ενώ παράλληλα συμβάλλουν στη διαμόρφωση κοινών στρατηγικών για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στο πλαίσιο αυτό δόθηκε η δυνατότητα το υλικό να γίνει αντικείμενο επεξεργασίας μίας ομάδας φοιτητών της έδρας Ποντιακών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, να ενταχθεί στη μελέτη ενός διδακτορικού για την υφαντουργία στη Μ. Ασία και να γίνουν ανακοινώσεις σε τρία συνέδρια με αφορμή τα 100 χρόνια από την Μικρασιατική καταστροφή και την σύναψη της Συνθήκης της Λωζάνης.

Η προσέγγιση και μελέτη των πηγών βοηθούν στην κατανόηση του τραύματος της βίαιης εκδίωξης η οποία μελέτη ενέχει δύο διαστάσεις: Αφενός να αναδειχθούν επαρκώς οι πολιτισμικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες από την κοινότητα κατά την αναζήτηση και ενασχόληση των πηγών, και αφετέρου να επιδιώξουν την ενδυνάμωση της σχέσης της κοινότητας που φέρει το τραύμα ή τα τραύματα με το αρχειακό υλικό ως φορέα μνήμης.

LA RUE DU MARCHÉ A IONIA (quartier urbain près Athènes).

Η Κεντρική Λεωφόρος
της Νέας Ιωνίας
Αθηνών (1925)

ΟΙΟΜΚΩ

Κατάλογος Εθελοντών Καταγραφής περιουσιών Προσφυγικού Ελληνισμού

A/α	Επώνυμο	Όνομα	Περιοχή καταγραφής
1	Μαυρίδης	Θανάσης	40 Εκκλησιές
2	Μαστροσταμάτη	Μαριάννα	Αλάτσατα
3	Ευσταθιάδης	Ευστάθιος	Χαλκηδόνα
4	Χριστοδούλου	Βάσια	Καισάρεια-Μουταλάσκη
5	Παχνή	Σέβη	Σμύρνη
6	Τσέτσικα	Δήμητρα	Σμύρνη
7	Πανταζίδου	Ανδριανή	Σμύρνη
8	Δαλλές	Γιάννης	Σμύρνη(Μπουρνόβα)
9	Βενέτη, Δαλλές Γιάν-	Γεωργία	Σμύρνη(Μπουρνόβα)
10	Τραιτοράκη	Χριστίνα	Σμύρνη
11	Στεφανάκης	Βασίλειος	Ραιδεστός, (Ηράκλεια Προποντίδας, Κιοσελέζ, Πάνι-
12	Στεφανάκη-	Χρυσούλα	Ραιδεστός
13	Παυλάκη	Σοφία	Άγκυρα
14	Γιοβάνου	Ειρήνη	Οδεμήσιον-Πυργί
15	Δέδε	Σοφία	Κωνσταντινούπολη
16	Γκλαβάκης	Άννα και Ιωάννης	Αρμουτλί-Νικομήδεια (Κίος)
17	Κασμερίδης	Στράτος	Κιουπλιά-Σογιούτ , Μπάσκιοι Νικαίας
18	Τσιουμέλας	Κωνσταντίνος-	Κιλικία (Άδανα)
19	Παχνή	Σέβη	Σμύρνη
20	Δαφερέρα	Ειρήνη	Κουκλουτζά Σμύρνης
21	Μιχοπούλου	Μαρία	Σμύρνη
22	Σκουρτέλη	Ροδάνθη	Σμύρνη

23	Πατούχα	Ελένη	Σμύρνη
24	Γεδεών Φαίη		Σμύρνη
25	Τσιμεντερίδου	Άννα	Αρμουτλί-Νικομήδεια (Κίος)
26	Χατζηπάνος	Αντώνιος	Ορτάκιοι Νικαίας
	"	"	Φουλατζίκ Νικομήδειας
	"	"	Βουρχανιέ-Χουδί Νικαίας
27	Μερτίκα	Ζωή	Αμισός (Σαμψούντα)
28	Χαριζάνης-Μερτζιάνης		Ουσάκ Φιλαδελφείας(Κουλα , Γκιολντέ Φιλαδελφείας)
29	Κλάτση	Έφη	Καππαδοκία, Προκόπι
	"	"	Καππαδοκία, Σινασσός
30	Παντέλας		Κρήνη(Τσεσμέ)
31	Ευθυμιάδου	Ελένη	Αρτάκη Κυζίκου
32	Μαρτίνου	Αναστασία	Βουρλά
33	Χατζηισαάκ	Κυριάκος	Δέρκων, Αγ. Γεωργίου
	"	"	Δέρκων, Ντομούζ Ντερέ
	"	"	Δέρκων , Πύργου
	"	"	Δέρκων, Λύτρες
34	Καμινάρης	Κωνσταντίνος	ΙντζέΣου, Καππαδοκία
35	Ζηκουρίδου	Αφροδίτη	Τραπεζούντα/Τσικολή
	"	"	Πόντος,Κρώμνη Χαλδίας
36	Μανουσιιάδης	Χαράλαμπος	Καππαδοκία, Ανακού
37	Βαξεβανός	Κωνσταντίνος	Καραγάτς της Αδριανούπολης
38	Τσιριγωτάκη	Μαρίζα	Προύσα
39	Φραντζή	Άννα	Προύσα

40	Γλερίδου-Αλπιά	Πηνελόπη	Κυδωνίες-Μοσχονήσια
41	Ανδρουλιδάκης	Νικόλαος	Κυδωνίες-Μοσχονήσια
42	Τοσούνης	Αβραάμ	Μούγλα Ηλιουπόλεως
43	Ανδρεάδου	Όλγα	Πόντος/Χαλδία-Τσολόχαινα, Χόψα Γολής
	"	"	Χεριοίωνων και Κερασούντος
	"	"	Αδύσσης και Τσίτης(Σίδης Χαλδίας)
	"	"	Θέμπεδα Χαλδίας
44	Καπουκρανίδου	Μαρίνα	Ορτακσή Αδριανούπολης
45	Κανάκη	Άννα	Δαρδανελλίων
46	Αναστασάκη	Αδαμαντία	Μενεμένη Εφέσου
47	Καρασάββα Τσιλιγγίρη	Φωτεινή	Σμύρνης, Κοινότητα Καλλιθέας, συνοικία Αγ. Αναργύρων
48	Καρανάσου	Βελισσαρία Βίβαν	Σμύρνη
	Αριστοτέλειο	Πανεπιστήμιο	
49	Τασούλης	Γεώργιος	Πόντος(Τραπεζούντα/ Αγ. Γεωργίου, 1940)
50	Περχανίδου	Αλεξάνδρα	ΠόντοςΤραπεζούντα/1983
51	Κυπριζόγλου	Σπυριδούλα	Σοούκ Σού Πολίτα/Τραπεζούντα
52	Ραχωβίτσας	Κωνσταντίνος Ραφαήλ	Πόντος/Μεσσαρέα1989
53	Χαρισιάδου	Παναγιώτα-Χριστίνα	Πόντος,Τραπεζούντα/Χριστός2028
54	Μαλανδρής	Κωνσταντίνος	Πόντος,Τραπεζούντα/Αγίας Μαρίνα 1945
55	Ξανθοπούλου	Κυριακή-Παρασκευή	Πόντος
56	Χατζηαλεξίου	Κωνσταντίνος	Πόντος, Καρλούκ 1969
57	Γεωργιλή	Σταματία	Πόντος, Ασσού
	"	"	Πόντος, Καρακαντζή
58	Καρασαντλή	Αναστασία	Πόντος, Κάνλιτζα, 1967
59	Παπαθανασοπούλου	Μαρία	Πόντος
60	Ουλούκη	Μαρία	Πόντος, Τραπεζούντος(Χώτς)

61	Καραγιάννη	Αναστασία	Πόντος, Άγ. Βασίλειος 1937
62	Μόνα	Αικατερίνη	Πόντος, Αγγίδι, 1947
	"	"	Πόντος, Κιθαραίνης 1973
63	Πατούνη	Ηρώ	Πόντος, Χολομάνα
64	Ζαραλή	Σμάρω	Πόντος, Ζερφυρί
65	Λάππας	Αλέξανδρος	Πόντος, Λειβάδια
66	Ταλατζίδου	Ελευθερία	Πόντος, Κοινόνισα
67	Γκατζιου	Μαρία	Πόντος, Ροδόπολη Αρμένι
68	Ευφημιανίδης	Κωνσταντίνος	Πόντος, Διρχάς
69	Φραγκάκη	Ελένη	Πόντος, Ελεβή

Δωρεές υπέρ της Οικουμενικής Ομοσπονδίας Κωνσταντινουπολιτών

**Το Δ.Σ. της Οι.Ομ.Κω. ευχαριστεί θερμά για τις ακόλουθες
δωρεές που λήφθηκαν τον Οκτώβριο 2024**

Υπέρ του Προγράμματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης:

**Το ΤΙΜΑ Κοινωφελές Ίδρυμα για την υποστήριξη 80
οικογενειών σε διάρκεια 12 μηνών με όλες τις δράσεις του
Προγράμματος της ΟιΟμΚω. Πρόκειται για το 5ο πρόγραμμα
από το 2015.**

κα. Έβη Κομνηνού, 100 Ευρώ

Κα. Μαρία Χρηστίδου, 50 Ευρώ

ΚΟΣΜΕΤΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ

«Οίκος του Κωνσταντινουπολίτη»

Λεωφόρος Ηρακλείου 476, Ηράκλειο Αττικής, Τ.Κ.

Δελτίο Τύπου

10 Φεβρουαρίου 2025

Το Φιλανθρωπικό Κοσμέτειο Ίδρυμα εκφράζει τις θερμές τις ευχαριστίες προς την εταιρεία ΖΑΜΠΛΑΡΑ ΑΓΓ.& ΣΙΑ.ΟΕ - Αγ. Πολυκάρπου 22 & Αγ. Φωτεινής 40, Νέα Σμύρνη (Τηλ.210-9328282, 210-9337618,zablaras@otenet.gr) για την δωρεά του 20% από την πώληση του γυναικείου φουλαριού, με τίτλο, «Ο Βυζαντινός Κήπος των Αρετών» που παρουσιάζεται στο συνημμένο φυλλάδιο της Εταιρείας.

Ο Οίκος του Κωνσταντινουπολίτη του Κοσμετείου Ιδρύματος ιδρύθηκε το 1970 από το ζεύγος ευεργετών Κίμωνα και Μαρία Κοσμέτου, με την ανέγερση πολυκατοικίας 34 διαμερισμάτων, στο Ηράκλειο Αττικής, με σκοπό την παροχή δωρεάν στέγης και μέριμνας για έχοντες ανάγκη εκπατρισμένους Έλληνες της Πόλης. Το Ίδρυμα λειτούργησε μέχρι το 1985 υπό την εποπτεία της Μαρίας Κοσμέτου και από τότε υπό την μέριμνα του Δ.Σ. που συμμετέχουν μέλη του Δ.Σ. του σωματείου Νέου Κύκλου Κωνσταντινουπολιτών. Σήμερα ο Οίκος του Κωνσταντινουπολίτη προσφέρει στέγη και μέριμνα σε 60 συμπολίτες μας. Το Ίδρυμα συνεργάζεται στενά με την Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών στα πλαίσια του Προγράμματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Θερμές ευχαριστίες για την υποστήριξη σας.

Summary of the articles in the present Newsletter of the Ecumenical Federation of Constantinopolitans (EFC)

- Announcements, p.1-7,47.
- Conference held 22 March 2025 at the Kastritseio Museum in Filothei on : “The results of the eight-year work of digitization-decomposition-analysis of the Archives of the Valuation Committees for the Registration of Properties that the Greeks of the East were forced to abandon and their virtual "Compensation" with the non-implementation of the Treaty of Lausanne”, pp.8-46.

In the article of Mr. Theodoros Georgiadis is focused on the implemented violations of fundamental laws against the refugees is analyzed in detail for the case of Greeks of Anatolia. In the article of Ms. Dimitra Tsetsika, The value of the Archives related to the issue matter is presented as well the digitization work that was carried throughout the years 2020-2025 is presented.

İstanbulu Rumların Evrensel Federasyonunun (İREF) Bu Bültende yer alan makalelerin özeti

- Duyurular, s.1-7,47.
- 22 Mart 2025'te Filothei'deki Kastritseio Müzesi'nde düzenlenen konferans: “Anadollulu Rumlarının Mübadele Antlaşması neticesinde terk etmeye mecbur kaldıkları Mülk Kayıtları için Değerleme Komiteleri Arşivlerinin dijitalleştirme-ayrıştırma-analizinin sekiz yıllık çalışmasının sonuçları ve Lozan Antlaşması'nın uygulanmamasıyla sanal "Tazmintaları"”, s.8-46.

Sayın Theodoros Georgiadis'in makalesinde, mültecilere karşı uygulanan insan haklarının temel yasaların ihlalleri Anadolu Rumları örneğinde ayrıntılı olarak analiz edilmektedir. Sayın Dimitra Tsetsika'nın makalesinde, Arşivlerin konuyla ilgili değeri ve 2020-2025 yılları boyunca yürütülen dijitalleştirme çalışmaları sunulmaktadır.

ΣΩΜΑΤΕΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΟΙ.ΟΜ.ΚΩ

- «Η Ένωση Κωνσταντινουπολιτών» με τα δύο μέλη σωματεία <http://www.enokon.gr/>
  - «Νέος Κύκλος Κωνσταντινουπολιτών»
  - «Σωματείο Ελλήνων Υπηκόων Απελαθέντων εκ Τουρκίας»
- «Ένωση Ομογενών εκ Κωνσταντινουπόλεως Βορείου Ελλάδος» <https://sylogoskbe.wordpress.com/>
- «Αδελφότης Κωνσταντινουπολιτών Μεγάλου Ρεύματος "Ο Ταξιάρχης"» <http://www.megarevma.gr/>
- «Σύνδεσμος Μεγαλοσχολιτών» <http://www.megalixoli.gr/>
- «Σύλλογος Ζαπτίδων» <https://www.facebook.com/events/610745252286345/>
- «Σύνδεσμος Κεντρικιάδων»
- «Σύνδεσμος Ιωακειμειάδων»
- «Φιλανθρωπικός Σύνδεσμος Γαλατά Κωνσταντινουπόλεως»
- «Αθλητικός Όμιλος Ταταύλα» <http://www.tatavlasc.gr/>
- «Αθλητικός Σύλλογος Πέρα» <http://as-pera.gr/>
- «Αθλητικό Βυζαντινό Κέντρο»
- Σύλλογος Πριγκηπιανών «Άγιος Γεώργιος ο Κουδουνάς» <https://www.facebook.com/SylogosPrigipianon/>
- «Μορφωτικός Σύνδεσμος Χάλκης «Ο Άγιος Νικόλαος»» <http://www.halki-morf-sind.gr/>
- «Ο Εν Αθήναις Σύλλογος Μουσικοφίλων Κωνσταντινουπόλεως» <http://www.cmkon.org>
- «Σύνδεσμος των εν Ελλάδι Ζωγραφειωτών Κωνσταντινουπόλεως» <http://sezografyon.gr/home/>
- Εστία Κωνσταντινουπόλεως <http://estiakon.gr/>
- Σύνδεσμος Ελλήνων Βετεράνων Αθλητών Στίβου Κωνσταντινουπολιτών
- Μορφωτικός Σύνδεσμος Μακροχωρίου Κωνσταντινουπόλεως «Το Έβδομο του Βυζαντίου» <https://www.facebook.com/makrochoricon>.
- Εθελοντές για την Κωνσταντινούπολη.

ΣΩΜΑΤΕΙΑ ΕΚΤΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

- «Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών Γερμανίας»
- «Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών Αυστραλίας» με 3 σωματεία στις περιοχές της Αυστραλίας
- «Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών Ελβετίας» www.agcos.ch
- «Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών Ηνωμένου Βασιλείου» <https://www.facebook.com/acguk.net/>

ΑΡΩΓΑ ΜΕΛΗ

- «Επτάλοφος» Ιστορική Βιβλιοθήκη Μελέτης και Έρευνας
- Σύλλογος των Φίλων της Πατριαρχικής Μεγάλης του Γένους Σχολής.
- Φίλων Βυζαντινών Τεχνών
- Πολιτισμού & Κοινωνικής Ανάπτυξης.
- Ένωση Κωνσταντινουπολιτών Μικρασιατών Βορείου Αττικής η "Αγία Σοφία".
- Εταιρεία Μελέτης της καθ' ημάς Ανατολής <https://www.facebook.com/etmelan1/>
- Ελληνικός Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών Σικάγου.
- Ελληνικός Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών περιοχής Washington D.C.